დროება

№ 200 — ხუთშაბათი, 10 სექტემბერი 1909 წ. — № 200

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კაპ.; უკანასკნელზე—10 კაპ., ხუთ... ადგილებიდან (კავკასიის გარეშე) მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტისა ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან—10 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითოეულ სადამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ., ოთხი საათის შემდეგ მეტი ეღირება.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და ე. მეტცლ და ამხ.—ბის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვი, მიასნიცკის ქ., ს. სიტოვისა, და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დახაბუთება მიიღება «დროების» რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3 საათამდე და სამღამოთი 5-დან 8-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავ მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს ხელ არ ინახება. ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა დილის 10 საათიდან სამხარ-დღემდე 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქციის ადრესი: ტფილისი დიდი ვანქის ქ. N 12.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, редакція газ. «ДРОЭБА».

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური.

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპ.

დროება

ყოველ დღიურ გამოცემის გარდა გაზეთს აქვს ყოველკვირეული

სურათებიანი დამატება

გაზეთის ფასი დამატებიანა: პირველ სექტემბრიდან წლის ბოლომდე 3 მ. 70 კ., ერთი თვით 1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპეიკი

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან.

ხელის-მოწერა შეიძლება რედაქციის კანტორაში: დიდი ვანქის ქუჩა, N 12, დილით 9-დან 3 საათამდე. სადამოთი 5-დან 8 საათამდე.

ადრესი: Тифлисъ, Редакція „Дроэба" И. С. АГЛАДЗЕ.

ქართული თეატრი

შაბათს, 12 სექტემბერს, ქართულ დრამატ. საზოგადოების არტისტების მიერ წარმოდგენილი იქნება

ლალაში

დრამა-ლეგენდა 5 მოქმ. ალ. სუმბათაშვილისა. თარგ. გ. ყიფშიძისა.

ამ წარმოდგენაში დანიშნულია ხ უ თ ი დ ე ბ ი უ ტ ი

ზეინაბი—ქ. ჩირგაძე, ოთარ-ბეი—გ. ქავთარაძე, სულეიმან-ხანი—გ. შარაშიძე, დათო—გ. ბახლაძე, ყარა-იუსუფი—გ. ფურცხვანიძე.

მონაწილეობას მიიღებს მთელი დასი.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია. დასაწყისი $8^1/_2$ საათზე.

(3—2) რეჟისორი ვ. აბაშიძე.

წიგნის გამომცემელი ამხანაგობა „ა ლ ი ო ნ ი"

(Тифлисъ, Кирочная, 9).

ა. ბოგდანოვის „ეკონომიურ მეცნიერების მოკლე კურსის" შემდეგ მესამე წიგნათ (დაახლოვებით მომავალ წლის გაზაფხულზე) ხელის მოწერითვე გამოიცემა **ჩვენი ახალგაზდა მწერლების საუკეთესო ლექსთა კრებული „გაზაფხული".** კრებულის პირველ ნაწილში შემდეგ ახალგაზდა ავტორთა ლექსები დაიბეჭდება: **ბ. ახოსპირელი, ბაბ—ი, ბაჩანა, განდეგილი, კ. გოგოლაძე, ი. გრიშაშვილი, ი. ევდოშვილი, ნ. ზომლეთელი, დ. თომაშვილი, იასამანი, რ. ლეჩხუმელი, კ. მაყაშვილი, დუტუ მეგრელი, შ. მღვიმელი, დ. ნინოწმინდელი, კნ. ნ. ორბელიანისა, თ. რაზიკაშვილი, ვ. რუხაძე, სილოვან, ვ. ტუქსიშვილი, ვაჟა-ფშაველა, ა. შანშიაშვილი, ცახელი, დარ. ხუნდაძე და სხვ.** დაიბეჭდება 15-ზე არა ნაკლები ლექსი თვითეულ ავტორისა ამათი სურათებით. ავტორთა სურვილით კრებულში შეიძლება ჯერ დაუბეჭდავი ლექსი დაიბეჭდოს. კლიშეები და სურათები დამზადდება საზღვარ-გარეთ. გამომცემლობამ მიზნის შესაფერისად სცნო თვითეულ ავტორს მიანდოს თავის ლექსების რედაქცია. ამათვე გამომცემლობა დაწვრილებით ცნობებს ცალკე წერილებით შეატყობინებს. კრებულში შეიძლება დაიბეჭდოს ავტორთა **ავტობიოგრაფია** ან ბიოგრაფია, როგორც ამას საჭიროდ დაინახავს სარედაქციო კომისია. კომისიასავე მიენდობა კრებულის მეორე ნაწილის შედგენა. ამ ნაწილში დაიბეჭდება სხვა ახალგაზდა ავტორთა ლექსები. კომისიის წევრების ვინაობას შემდეგ გამოვაცხადებთ.

„ა ლ ი ო ნ ი ს" გამგე **ვ. გაღილიბ.** (3—6.—3)

ექიმი კბილისა **ნინო რცხილაძე**

დაბრუნდა და განაახლა ავადმყოფებს მიღება. ოლგას ქუჩა, N 24. (უ)

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე

კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილით 12—1 ს. საღამოთი 6—8 ს. ხუთშაბათობით მხოლოდ დილით 8—9 ს. კვირაობით ავადმყოფებს არ იღებს. მოსკოვის ქ., N 4, სახლი გაბაშვილისა. (უ)

ექიმი ჩარექოვი ქ. ქუთაისში.

სპეციალისტი.

იღებს განსაკუთრებით **სიფილისით,** ვენერიულ და კანით ავადმყოფებს. დილით 12—2 ს., საღამოთი 5—6 ს. გეგუთის ქუჩა, აბულაძის მესახვევი იოსელიანის სახლში. (25—ფ.—5)

ექიმი ვ. ლამბაშიძე

გადავიდა გოლოვინის პრ. N 8. ზუბალაშვილის სახლში. იღებს სადამოობით 6—7 ს. კვირა დღის გარდა. (უ)

ექიმი ლ. ნ. ოჯანჯანოვი

ყოფილი ასისტენტი პროფ. ხივისა ბერლინში, სპეციალურად: **საშარდეს, სიფილისის, ვენერ. და კანის ავადმყოფობანი.** დილით 9—11 ს, საღამოთი 6—8 ს. ბავშვები და ქალები 11—12 ს. კადეტის ქ., N 2. (გოლოვინსკის კუთხე.) (100—ხალ.—9)

ექიმი კ. თ. ტყეშელაშვილი ქუთაისში

იღებს შინაგან და **სპეციალურად ვენერიულ** სნეულებით ავადმყოფთ (სუსუნატი, სიფილისი, საშარდე მილის, ბუშტის და თირკმელების (ჭაჭების) სატკივარი, დილით 9—12, საღამოთი 5—7: კვირაობით მხოლოდ დილით. ტფილისის ქ., სახლი ფირალოვისა (70—კვ.—57)

ექიმი ქ. ქუთაისში. **მ. დ. ბეთანოვი**

აფთიაქის, N 24, და კლუბის ქ., N 2, კუთხეში. იღებს სიფილისით, ვენერიულ, კანის და შინაგანის სენით ავადმყოფებს ყოველ დღე 25 აგვისტოდან დილით 9—11 ს. საღამოთი 5—8 ს. (25—კვ.—14)

ექიმი კბილისა **ს. ვაშაყმაძე**

აბასთუმნიდან დაბრუნდა. ავადმყოფებს იღებს **ახალ ბინაზე** დილით: 9—2 საათ. საღამოს: 5—7 საათ. ვერის დაღმართი, ს. N 15. (25—6.—3)

ექიმი კბილისა **ს. ა. ცეიტლინი.**

კბილის და პირის ავადმყოფობანი. ხელოვნური კბილები. ავადმყ. მიღება დილის 9-დან საღამოს 7 საათამდე. მიხეილის პრ., ს. N 22 (სემიონოვის ქ. კუთხე, N 3). შესავალი სემიონოვის ქ. (100—1010—13)

საკურნალო

ექიმთა საზოგადოებისა

მუდმივ კრაოტებით.

მიხეილის პრ., 59. ტელეფონი N 1026.

ავადმყოფთა მიღება:

მ. ალაჯანოვი—საშარ. სიფილ. და კან. 11—12 საათ.

ნ. ათენიანცი—ყურ., ცხვირ. და ყელ. 1—2 ს.

ვ. ვნუკოვი—ქირურგიული ავად. 1—2 ს.

ი. ეგიაზაროვი—ნერ. და შინ. 11—12 ს.

მ. კიმონტი—ქირურგ, ავად. 11—12 ს.

მ. მაგაკიანი—ბავშ. და შინაგ. 10—11 ს.

ლ. მონინა—ქალის ავად. და ბებიაობა 1—2 საათ.

ა. კალმიკოვა-ვნუკოვა— ქალის ავად. 2—3 საათ.

სამკურნალოსთან ელექტრონით ექიმობა. მასაჟი; მიკროსკ., ბაქტერ. და ქიმიური გამოკვლევანი. ყვავილის აცრა. ძიძების გასინჯვა. ფასი რჩევისთვის 50 კ. ოპერაციები და კონსულტ. შეთანხმებით. საავადმ. განყოფილება შესდგება საზოგ. პალატებისა და ცალკე ხომრებისაგან. (100—ხალ.—3)

ახლად გახსნილი

ტ ფ ი ლ ი ს ი ს

კერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვოგზლის ქ., № 8, ს. ენფიანჯიანცისა, ტელეფ. 695.

ე. ვ. ფელდორთი—ყოველ დღე, ოთხშ. და კვირის გარდა, 11—12 ს. შინაგანი და ბავშვების ავადმყოფობანი.

ვ. დ. ლამბაშიძე—პირველ სექტემბრამდე შეაჩერა მიღება.

ბ. ა. პოპოვი—პირველ სექტემბრამდე შეაჩერა მიღება.

ა. ნ. დიასამიძე—ყოვ. დღე, $11^1/_2$—$12^1/_2$ ს. სიფილისი, კანისა და ვენერ.

ნ. მ. მელიქიშვილი—ყოველ დღე, ქირურგ. და ქალებისა, 1—2 ს.

ი. გ. გომართელი—ყოველ დღე, შინაგ. და ბავშვ. ავად. 2—3 ს.

ვ. ს. მუსხელიშვილი—ყოვ. დღე, კვირის გარდა, 2—3 ს. თვალისა.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძებისგასინჯვა. ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით. (წლ.—6.—152)

ექიმი ვ. ს. მუსხელიშვილი

იღებს თვალებით ავადმყოფებს ყოველდღე დილით 9-დან 11-მდე. გ. როჩხი, N 9. (უ)

ექიმი ი. ნ. ეგიაზაროვის

ელექტრო - თერაპევტიული კაბინეტი. სპეციალ. ნერვებისა და შინაგ. ავადმყოფობანი. მიღება დილით 12—1 ს., საღამოთი 6—7 ს. ველიამინოვის ქ. N 4. (100—ხალ.—3)

კაბინეტი ელექტრონის და რენტგენის საკურნალოსი **მ. გედევანიშვილისა.**

იღებს ავადმყოფებს დილით 12—1 ს. საღამოთი 6—საათ. ვერა ყორღანოვის ქუჩა, საკუთ. სახლი, N 20, ტელ. 791. (9. 154.

ექიმი ვასილ წერეთელი ქუთაისში

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფებს. საღამოს 4—6 საათზე. ივანოვის ქ., მოსე ქიქოძის სახლი. (0—უ.—8)

ექიმი გ. მაგაკიანი.

შინაგანი და ბავშვთა ავადმყოფობანი, სპეციალური ავად. ნაწლავებისა და კუჭისა. ავადმყოფებს იღებს დილით 12—1 ს., საღამოთი 5—6 ს. მიხეილის პრ., N 36, ს. ჭავჭანიძისა. (100—ხალ.—26)

ექიმი კაკიტელაშვილი ქუთაისში

9 ივლისიდან ავადმყოფებს მიიღებს ხომხის ქუჩაზე, თოფურიასეულ საავადმყოფოსთან. მიიღებიან შინაგ., ბავშვთა და ქალთა ავადმყოფობით სნეულნი. დილით —11 ს .საღამოთი 5—7 ს. (100—6.—61)

ექიმი მიუნხენის უნივერსიტეტისა **იორდანე მ. გოცაძე**

დაბა ყვირილაში

მიიღებს შინაგან და ვენერიულ ავადმყოფებს 8—1 ს. გედევან ჩუბინიძის ნომრებში. ნასადილევს ივლის სახლში ავადმყოფებთან. (25—417—15)

ექიმი კბილისა ქუთაისში **ნ. ა. დემიდოვი**

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე დილით 8—2 ს. საღამოთი 4—7 ს. პლომბის გაკეთება, კბილის ჩასმა და პროტეზები. აბდრონის ქუჩა, სახლი N 14, დემიდოვისა. (0—586—244)

შპალიერი

ძმ.

ტარნოპოლების

ფაბრიკის

იყიდება იმპერიის ყველა ქალაქის დიდ მაღაზიებში.

განყოფილება ტფილის.: გოლოვინის პრ. 21, სადაც თეატრია საარტისტო სზოგადოებისა.

ფასები საფაბრიკოა.

ტელეფონი N 355.

ნიმუშები უფასოდ. (25—6. 7)

14 სექტემბერს გამოვა

კვირეული გაზეთი

„ერი"

ხელის მოწერა მიიღება „წერა-კითხვის საზოგადოების" წიგნის მაღაზიაში გ. ავალიშვილთან.

გაზეთი წლის ბოლომდე ეღირება 2 მან., თითო ნომერი 10 კაპ.

რედაქციის ადრესი: არაგვის ქუჩა, № 5.

რედაქტორ-გამომცემელი **პ. სურგულაძე.** (5—5)

◆ გ ა მ ო ვ ი დ ა ◆

დუტუ მეგრელის

ნაწერების პირველი წიგნი:

ლექსები

წიგნი 262 გვერდია ჩვეულებრივ ფორმატისა.

ხელის მომწერნი მიიღებენ იმათგან, ვისთანაც ხელი მოაწერეს. ვინც პირდაპირ „დროების" რედაქციას გამოუგზავნა ფული, წიგნი გაეგზავნება ფოსტით. ცალკე გასასყიდად წიგნი ღირს 70 კაპეიკი (წიგნის მაღაზიებს დაეთმობათ 20%). ვინც წიგნს დაიბარებს „დროების" რედაქციიდან, გასაგზავნი არ გადახდება; იმას კი, ვინც გამოიწერს არა ნაკლებ 10 ცალისა და ფულს წინდაწინვე გამოგზავნის, თითო წიგნი დაეთმობა

ს ა მ ა ბ ა ზ ა დ

მოკლე დროში გამოვა მეორე წიგნიც: „**მოთხრობები**". (10—უ. 5)

შესდგა ქართული ეროვნული

ხორო

რომელიც კისრულობს ეკკლესიებში და მიცვალებულთა. დაკრძალვაზედ გალობას და კონცერტსა და წარმოდგენებში მონაწილეობის მიღებას.

მსურველთ შეუძლიანთ მიმართონ ი. კარგარეთელს. (5—5)

საზურთალოზე

ახალ ეკლესიის მახლობლად, დაიყო ნაჭრებად ოცი დესეტინა „საგაბაშვილო მამული" და იყიდება. დილით 10—2 საათ,, საღამოთი 4—6 საათ. გასაგებად შეგიძლიანთ მიმართოთ, ოლგას ქუჩაზე № 6, საკუთარი სახლი გაბაშვილისა. (3—445—2)

იყიდება ყველგან ახალი

ჩანგი

წიგნი 502 გვ., ჩართულია 60 მეტი სურათი საზოგადო მოღვაწეებისა. დაბეჭდილია მრავალი ისეთი ლექსები, სცენები, სახუმარო და საოხუნჯო კუპლეტები, რომლებიც ჯერეთ არსად არ დაბეჭდილა. სხვათა შორის მოთავსებულია სამი პიესა: **„ადვოკატთან", „ტაინი სოვეტნიკის სიზმარი" და „უბედური დღე". წიგნი მშვენიერის უდით ღირს 1 მ. 35 კაპ.—უუდო 1 მან.** ფოსტით ვინც გამოიწერს, მას გასაგზავნი ფული არ გადახდება. ფულის მაგიერ შეიძლება მარკებიც. წიგნების გამყიდველებს დაეთმობათ პროცენტები.

ადრესი: Тифлисъ, „Сорацанъ" Гачечиладзе. (30—6.—11)

გ ა მ ო ვ ი დ ა

და

ტფილისის საცენზურო კომიტეტში იყიდება:

სია ნება-დართულ პიესებისა

ქართულ, სომხურ და თათრულ ე ნ ა ზ ე.

შედგენილი ივ. პოლუმორდვინოვის მიერ, ფასი ათი შაური. ფულის მაგიერ შეიძლება საფოსტო მარკები გამოიგზავნოს. (5—3)

ექიმი ე. ვაშაკიძე

იღებს შინაგან სნეულებით ავადმყოფებს. დილით 8—9 ს., საღამოთი 5—7 ს. ბელინსკის ქუჩა, N 18 (ყოფილი კირპიჩნაია). (0—2)

ექიმი კბილისა **ალ. სოლოლაშვილი**

იღებს ავადმყოფებს 9—2 ს. და 5—7 საათ. გოლოვინის პროსპ. N 12. სახლი მდივანისა. (უ)

სამკურნალო

სპეციალისტ სამხედრო ექიმებისა გარედან მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვანქის დიდი ქუჩა, № 3. ალექსანდრეს ბაღის მახლობლად. ტელეფონი № 481.

ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ავადმყოფთა მიღება 11-დან 5 ს.-მდე.

რუდენკო—შინაგანი სნეულ. კვირა 3—საათ.

რიდელი—ბავშვისა, შინაგანი. ყოველ დღე $2^1/_2$—$3^1/_2$ ს.

თეთრაძე—სიფ., ვენერ., კან. ყოველ დღე $1^1/_2$—3 ს.

პავლოცკი—ქირურგ. ყოველდღე 4—5

იოსელიანისა—ქალ. ავად., ორშაბთ., ოთხშ., პარას., კვირა 11—12 ს.

ბოგუსკი—შინაგანი, ჰიპნოზი. ყოველ დღე 4—5 საათ.

იაკ. ჩუდნოვსკი.—ნერვებ., სულ.-ავ. ელექტრ. ორშ. ოთხშ.და პარასკ. 4—5 ს.

ასპისოვი— ყურ., ყელ., ცხვ. ყოველ დღე. 4—5 საათ.

ვნუკოვი—ქირურგ. ყოველ დღე 2—3. საათ.

ნავიცკი—ქალ., ყოველ დღე 1—2 საათ.

ახვლედიანი—ბავშვისა შინაგ. ყოველ დღე 11—$12^1/_2$ ს.

არღუთინსკი—შინაგან ავად. ყოველ დღე 1—2 ს.

კონსულტაცია, მასაჟი, ყვავილის აცრა, ოპერაცია, ანალიზი, ჰიპნოზი, ძიძებისა და მოსამსახურეთა გასინჯვა შეთანხმებით. (100—6.—90)

ილია ნაკაშიძე

უამბობს ბავშვებს ცნობილ მხატვრულ ნაწერების შინაარსს. ჰმართავს საუბარს ქართულ და რუსულ ენებზე. მსურველთ უნდა მიმართონ წერილით „დროების" რედაქციას. (10—1)

სამასწავლებლო

ინსტიტუტის უკანასკნელ კურსის მოწაფე **ამზადებს და წრთვნის ბავშვებს** ყველა საშუალო სასწავლებელისათვის. თანახმაა შრომის ფასად ოთახი და სადილი მიეცეს. ადრესი; Учительскій Институтъ, Г. Ніорадзе. (4—447—1)

ქ. ქუთაისში.

თ. მთავრიშვილის წიგნის

მაღაზიაში

დამზადებულია დიდ-ძალი ქართული და რუსული სახელმძღვანელო, სამეცნიერო, სალიტერატურო, სახალხო და საყმაწვილო წიგნები, ქართული და რუსული მოძრავი ანბანი, რვეულები ქართულ და რუსულ წერისათვის. აქვე იყიდება ოჯახსა და სკოლაში საკითხავი ქართული წიგნი **„ბუთანი",** შედგენილი ქუთაისის ქართულ გიმნაზიის მასწავლებელთა მიერ. სასწავლებლებს, ბიბლიოთეკებს, საქველ-მოქმედო დაწესებულებებს და წიგნის მაღაზიებს დაეთმობათ 10%. (25—6—25)

ნაფიცი ვექილი

სერგეი დავითის ძე ჯაფარიძე

ქუთაისიდან გადავიდა ტფილისში (ბროსეს ქუჩა, ახვერდოვის სახლი **№ 11,** სასტუმრო **„ლონდონის"** ახლოს). (25—6.—4)

ქ. ქ უ თ ა ი ს შ ი

საყმაწვილო ბაღი

ქ-ნ მ. იოსელიანისა,

გადავიდა

ტფილისის ქუჩაზე, კნ. ს. მიქელაძის სახლში. მეცადინეობა დაიწყო 1 ენკენისთვეს. იღებენ ყმაწვილებს ორივე სქესისა 4—7 წლამდი. (3—კვ.—2)

ქართული სექცია

ტ ფ ი ლ ი ს ი ს ს ა ხ ა ლ ხ ო

უნივერსიტეტისა

ამით აცხადებს, რომ 15 სექტემბრიდან დაიწყება სწავლა უნივერსიტეტის სკოლებში გაფართოვებულ პროგრამით. მსურველთ შეუძლიათ ჩაეწერნენ ყოველ დღე საღამოობით (გარდა კვირისა) 6—8 ს. სკოლაში:

1. გოგოლის ქუჩა, № 42, ვაგზლის მახლობლად; 2. ვერაზე, ოლგის ქუჩა, № 32. 3. ავლაბარში, ავლაბრის ქუჩა, ქალანთაროვის სახლი. სწავლის ფული სამ თვეში ერთი მანეთი. (3—2)

ტფილისი, 10 სექტემბერი

დღეისთვის წინასწარ საერობო თათბირის 1-ლ სექციაში განსახილველად დანიშნულია, სხვათა შორის, საკითხი იმის შესახებ, თუ როგორი ურთიერთობა უნდა არსებობდეს ჩვენს მომავალს ერობაში ქალაქსა და ერობის შორის. როგორც მკითხველებმა იციან, ეს საკითხი ერთხელ კიდეც ჰქონდა გათვალისწინებული სექციას და მაშინ ასეთი გარდაწყვეტილება იქმნა მიღებული: 1) ქალაქი ტფილისი უნდა დარჩეს საგუბერნიო ერობაში, 2) რა-კი სარაიონო ერობა არსდება, ქალაქი ტფილისი, რომელშიაც 250 ათას მცხოვრებზე მეტია, ცალკე სარაიონო ერობად უნდა იქმნას ცნობილი და 3) ტფილისის გუბერნიის დანარჩენი ქალაქები რჩებიან არა მარტო საგუბერნიო ერობაში, არამედ სარაიონო საერობო ერთეულებშიაც.

საკითხის ხელმეორედ აღძვრა და მიღებულ გარდაწყვეტილების გადასინჯვა ერთის მხრით გამოიწვია იმ გარემოებამ, რომ სექციამ შესცვალა თავისი დადგენილება სარაიონო ერობის შესახებ. სახელდობრ: რაიონი უარჰყოფილ იქმნა და მის მაგიერ განზრახულია სამაზრო ერობის შემოღება; ამის მიხედვით იბადება საკითხი: რა ურთიერთობა უნდა სუფევდეს ქალაქსა და სამაზრო ერობის შორის? მეორეს მხრით საქმის გადასინჯვა გამოიწვია თავ. ი. დ. აბხაზის მოხსენებამ, რომლის შინაარსს მოკლედ გავაცნობთ მკითხველთ აქვე ქვემოდ.

ჩვენს გაზეთში თავის დროზე ვრცლად იყო გარჩეული საკითხი ქალაქსა და ერობის ურთიერთობაზე; მოყვანილი იყო ისტორია ამ საკითხის, საბუთები ქალაქის გამოყოფვის შესახებ ერობიდან და წინააღმდეგი მოსაზრებანიც, გარჩეული იყო მთავრობის პროექტი ამ საქმეზე და სხვა. ამიტომ აქ ამათ ყველას აღარ გავიმეორებთ, ვიტყვით მხოლოდ, რომ ჩვენი აზრი ასეთი იყო: რა-კი რუსეთში ხსენებული რეფორმა თითქმის გარდაწყვეტილია (მთავრობაა მისი მომხრე და ადგილობრივ სამეურნეო საქმეთა საბჭოც), ვერც ჩვენ ავიცილებთ ამ საკითხს თავიდან; ხოლო რადგან გუბერნია იყოფა პატარ-პატარა რაიონებად, ბუნებრივი შედეგი იქნება ქალაქ ტფილისსაც ერგოს სარაიონო ერთეულის ერობა.

როგორც ჰხედავთ, ჩვენი აზრი უფრო ფორმალურის ხასიათის მოსაზრებებით იყო გამოწვეული, ვიდრე არსებითის ხასიათის საბუთებით. პრინციპიალურად-კი ჩვენ არ ვიყავით მომხრე გამოყოფვისა, ჩვენ ვფიქრობდით მაშინ და ეხლაც ამ აზრისა ვართ, რომ პირველ ხანებში მაინც დაცულ უნდა იქნას მჭიდრო კავშირი და ურთიერთობა ქალაქსა და ერობის შორის. ქალაქი უფრო შეძლებულია ნივთიერად და უფრო ღონიერია კულტურულად. ამიტომ იგი მოვალეა მონაწილეობა მიიღოს სოფლის კეთილდღეობისთვის მუშაობაში, მით უმეტეს, რომ დღემდე სოფელია მისი მასაზრდოვებელი და გამღონიერებელი. რუსეთში გამოყოფვის საკითხი დაიბადა თუმცა ადრევე, მაგრამ საქმე ხორციელდება ორმოცი წლის შემდეგ, როცა ქალაქმა უკვე ბევრი ამაგი დასდო სოფელს; ჩვენში კი საერობო საქმე ახლად იწყება და ქალაქისა და სოფლის განცალკევება საერობო მუშაობაში თავიდანვე სასარგებლო არ იქნება ჩვენის ქვეყნისთვის... თუ მიუხედავად ამ პრინციპიალურ მოსაზრებისა ჩვენ მაინც შევიწყნარეთ ტფილისის გამოყოფვა სარაიონო ერთეულში, ეს იმიტომ, ვიმეორებ, რომ საქმე საიმპერიოდ თითქმის გარდაწყვეტილი აქვს მთავრობას და ჩვენ რომ არც გვინდოდეს, მაინც გარდასწყდება ასე; მეორეს მხრით, ბუნებრივად ჩავთვალეთ ტფილისის სარაიონო ერთეული, როცა სახეში გვქონდა გუბერნიის დაყოფა პატარა რაიონებად.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამ ფორმალურ მოსაზრებათ სექცია ეხლაც ვერ აუხვევს გვერდს. თუმცა მან სარაიონო ერთეული უარჰყო და მის მაგიერ სამაზრო ერობა განიზრახა, მაგრამ მთავრობის პროექტით ტფილისს აუცილებლად გამოყოფვა მოელის, რადგან მის მცხოვრებთა რიცხვი აღემატება ორთავე განზრახულ ნორმას: ასი ათასსაც და 75 ათასსაც. რასაკვირველია, სექციას შეუძლია თავისი საკუთარი აზრი გაიყვანოს და თავისი შეხედულებით უარჰყოს ტფილისის გამოყოფვა სამაზრო ერობიდან; მაგრამ ადვილად საფიქრებელია, რომ ესეთ დადგენილებას მხოლოდ pia desiderata-ს ძალა ექნეს და ამიტომ საკითხის იმ მეორე მხარესაც უნდა მიექცეს ყურადღება, რომელიც, სხვათა შორის, თავ. ივ. აბხაზის მოხსენებიდანაც გამომდინარეობს.

თავ. აბხაზს მოჰყავს შემდეგი საყურადღებო ცნობები: 31 საერობო გუბერნიას ქალაქები აძლევენ ყოველ წლიურად დაახლოვებით 3.600.000 მანათს. ეს რიცხვი რომ გავამრავლოთ 43-ჯერ, დავინახავთ, რომ გასულ 43 წლის განმავლობაში შიდა რუსეთის ერობას ქალაქებისაგან ჰქონია შემოსავალი 150 მილიონი მანათი, ე. ი., თითოეულ ერობას ხუთ-ხუთი მილიონი მანათი. მიუხედავად ასეთის დიდის ამაგისა და მსხვერპლისა, საერობო მოღვაწენი დღესაც არ სთვლიან ქალაქის როლს აღსრულებულად და მომავალშიაც აკისრებენ

ქალაქს დახმარების. როგორც ვიცით, მთავრობის ხოლტენის ასე უყურებს საქმეს: სახელმწიფო თუ ქალაქი გა- [illegible] უნდა [illegible] სა- [illegible] ქალაქის [illegible] ყოველ [illegible], რომ [illegible] თვით [illegible] ადგენს [illegible] ორთავე [illegible].

ამიერკავკასიის-ის, ბ-ნ ივ. აბხაზის მოხსენებაში გადადიან ქალაქ ტფილისის, ტფილისის გუბერნიის და მთელ ამიერ კავკასიის სოფლის ურთიერთობაზე. როგორც იცით, ტფილისში არსებობს რამდენიმე დაწესებულება (ბიბლიოთეკა, საავადმყოფო, სამკურნალო ინსტიტუტი და სხვ.), რომლებიც მთელ ამიერ-კავკასიას ემსახურება. ამიერ-კავკასიის გუბერნიების საერობო [illegible] 315 ათასი მანეთი [illegible] სა- [illegible]. ტფილისი თვითონ იხდის [illegible]: 230 ათასი მანეთი [illegible] და 65 ათასი [illegible] და სხვა, სულ [illegible] 295 ათას მანეთს; თვითონ იღებს ამიერ-კავკასიიდან 315 ათასს, იხდის 295 ათასს; მაშასადამე, ტფილისის ქალაქს თითქო [illegible] 20 ათასი [illegible] რუ- [illegible]. მაშინ როგორც [illegible], როგორც [illegible] პრო- [illegible] იმი- [illegible] მოხსე- [illegible] საერ- [illegible] და- [illegible] იქნება? [illegible] მოვა- [illegible] ამიერ-კავკასიის [illegible] პროვინციას მეტი უფლება არა აქვს

ამისა, როცა ტფილისს სუბსიდიას აძლევდა? ეს საკითხები სამართლიანად ჩნდება, როცა ლაპარაკია ამიერ-კავკასიის მომავალ ერობაში ქალაქისა და ერობის შუა ურთიერთობაზე და, ჩვენის ფიქრით, სექციამ საქმის ამ მხარეს უნდა მიაქციოს განსაკუთრებული ყურადღება. თუ აუცილებელია, რომ ჩვენში თავიდანვე უნდა განხორციელდეს განზრახული რეფორმა ქალაქებსა და ერობის ურთიერთობის შესახებ, მაშინ აუცილებელი უნდა გახდეს ჩვენშიაც კომპენსაციის საკითხი. ამით მაინც თუ აასრულებს ქალაქი ტფილისი თავის კულტურულ მოვალეობას ამიერ-კავკასიის სოფლის წინაშე!..

დეპეშები

(პეტერბ. დეპეშათა სააგენტოსაგან)

8—9 სექტემბერი

ოსმალეთი

სალონიკი. ჯავიდ-ფაშას, რომელმაც სოფლებ ბიკოსა და კოლბესიანში რამდენიმე სიმაგრე დაანგრია, შეტაკება მოუვიდა ლიუმის ალბანელებთან. ალბანელებს მოუკლეს 50, დაუჭრეს 100 კაცი, ჯავიდ ფაშას მოუკლეს ორი აფიცერი და დაუჭრეს 121 სალდათი. ჯავიდ-ფაშა მაშველ ჯარს ელის, რის შემდეგ ალბანიის შუაგულისკენ გაილაშქრებს. სალონიკის გუბერნატორად დაინიშნა შეიხულ-ისლამის შვილი სახიმბოლა.

სალონიკი. ალბანელების კონგრესმა ელბასენში რეზოლიუციები მიიღო ნორმალურ სკოლისა, ალბანელთა პატრიოტულ კლუბების და საზოგადო მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად განსაკუთრებულ თანხების შედგენის შესახებ. კორჩში დაარსდება საზოგადოება „ალბანელთა სასკოლო საქმე". საზოგადოების მიზანი იქნება ფულით დახმარება გაუწიოს სკოლებს. მიიღებენ ზომებს, რომ ამ საზოგადოებას იურიდიული უფლებები მიანიჭონ. ამას გარდა მთავრობას ფულით დახმარებას სთხოვენ. როგორც მთავრობის ისე კერძო სასწავლებელში ალბანური ენა უნდა ისწავლებოდეს. ალბანელები მოვალენი არიან დახმარება გაუწიონ კორჩის საზოგადოებას და ალბანელთა კლუბების ცენტრალურ ბიუროს. კლუბების ცენტრალური ბიურო კონგრესის დადგენილებით იქნება ქალაქ საშკინის (მონასტირის ვილაეთი) კლუბი. განზრახული აქვთ მოითხოვონ, რომ ალბანიაში სასოფლო-სამეურნეო სკოლები დაარსონ. ალბანელების სალიტერატურო ენათ. კონგრესმა ელბასანის კილო აღიარა. მომავალ კონგრესებს მოიწვევენ ელბასანშივე 1910 და 1912 წლებში.

სპარსეთი

თეირანი. გუშინ, 8 აგვისტოს, კაზვინში ჩამოვიდა შაჰად ნამყოფი მამედ-ალი. კაზვინიდან მამედ-ალი 9 სექტემბერს ენზელში წავა.

საზღვარ-გარეთ.

დიუსელდორფი. გუშინ, 7 აგვისტოს, დილით, ჰაეროპლანი „ცეპელინ მესამე" ფრანკფურტიდან რეინისკენ გაფრინდა. საღამოს 6 საათზე „ცეპელინ მესამე" მიწაზე დაეშვა.

ბრეშა. ძეგლი დაუდგეს ცანერბელის, იტალიის გაერთიანების ერთ შესანიშნავ მოღვაწეთაგანს. ძეგლის დადგმას, სხვათა შორის, დაესწრნენ მეფე და სენატის და პალატის პრეზიდენტები.

მინეაპოლისსი. 7 აგვისტოს შეერთებულ შტატების პრეზიდენტმა ტაფტმა ვაჭართა კლუბში ივახშმა. ვახშამს დაესწრო 50 იაპონელი კომისსარი. ტაფტმა მიკადოს სადღეგრძელო დალია და, სხვათა შორის, სთქვა: ერთ დროს ამბობდნენ, ვითომ მე საშიშოდ არ მიმაჩნდა იაპონიისა და ამერიკის შეტაკება. ეს აზრი შემცდარიაო.

ესენი. ნაშუადღევის 3 საათსა 45 წუთზე აქ ჩამოეშვა ჰაეროპლანი „ცეპელინ მესამე". ჰაეროპლანის ჩამოშვების დროს ქალაქში ზარებს რეკდნენ.

როტერდამი. გემ „კალისტოზე" სამი ხოლერიანი აღმოჩნდა. გემი პეტერბურგიდან მოვიდა.

ხარბინი. მანჯურიის სხვა და სხვა ქალაქიდან იუწყებიან: თან და თან ძლიერდება მოძრაობა იაპონიის წინააღმდეგ. დიდი ლაპარაკია იმაზე, რომ იაპონურ საქონელს ბოიკოტი გამოეცხადოს.

ტანჟერი. მანზენმა მაჰმედ-ელ-გებასს მიანდო პროტესტი განუცხადოს საელჩოებს ესპანელების წინააღმდეგ, რომლებიც ალჟეზირასის აქტებს არღვევენ. მანზენმა თავის დროზე მადრიდსა და რიფის ოლქში განსაკუთრებული საელჩოები გაგზავნა, რომ მშვიდობიანობა ჩამოეგდო, მაგრამ, მიუხედავად ამისა ესპანელები არა სცხრებიან და სულთანს ხელს უშლიან მშვიდობიანობა დაამყაროს. მანზენი თხოულობს, რომ საქმეში ევროპიელები ჩაერივნენ და დაიცვ ნ მაროკოელების ხელშეკრულობა და სისხლის ღვრა მოსპონ.

მადრიდი. მელილიიდან 7 სექტემბრის თარიღით იუწყებიან: დილით ბენისიკარის თემის წინააღმდეგ გაიგზავნა ქვეითა ჯარის 21 როტა, ორი ესკადრონი ცხენოსანი ჯარი და არტილერიის რამდენიმე ბატარეია. ჯარს უფროსობენ გენერლები რეალია და ტოკარა. ბენისიკარის თემის სამმა სოფელმა უკვე მორჩილება განაცხადა და ესპანელების ჯარ ს ბანაკს შეაფარა თავი. ესპანელები წინ მიიწევენ.

მელილია. ოფიციალურის ცნობით გენერლების რეალიას და ტოკარას რაზმებმა ხუარტუ დაიჭირეს. ბენისიკარის თემს დიდი ზარალი მოუვიდა. მოკლულია 1, დაჭრილია 28 ესპანელი. ესპანელების ხმელეთის ჯარს შველოდა ლუნტანეგროს ახლო მდგომი ფლოტი.

ბრეშა. გუშინ, 8 აგვისტოს, ჰაეროპლანების გაჯიბრების დროს რუჟიე აფრინდა 180 მეტრის სიმაღლეზე. ამ სიმაღლეზე ჯერ არავინ აფრენილა.

პრაგა. დაიწყო საოლქო სეიმის სხდომები. მთავრობამ სეიმს განსახილველად ხუთი კანონ-პროექტი გადასცა. ამ კანონ-პროექტებით მთავრობას სურს ჩეხიაში ეროვნული ბრძოლა მოსპოს. ერთის კანონ-პროექტით სეიმში 242 დეპუტატის მაგიერ 334 დეპუტატი უნდა იღებდეს მონაწილეობას. ამის გარდა 43 დეპუტატს საყოველთაო კენჭის ყრით ირჩევენ. მეორე კანონ პროექტით ჩეხურ და ნემეცურ ენებს ერთ უფლებიანობა ენიჭებათ და სხვა.

ნიუ-იორკი. ბრუკლინში ჩამოვიდა კუკი. კუკი მისმა მეგობრებმა მიიწვიეს ქალაქი ბაირაღებით არის მორთული. გზა და გზა კუკს ხალხი ოვაციებით ეგებებოდა. კუკის მოსვლისას ზღვის მთელი ნაპირი ხალხით იყო დაფენილი. ნაპირზევე გადმოსვლისას კუკს მიართვეს ვარდების კონა, ჩასვეს ავტომობილში და წაიყვანეს იმ სახლში, სადაც წინედ კუკი სცხოვრობდა. კუკს თან რამდენიმე ათი ავტომობილი მისდევდა. კუკმა სხვათა შორის, სთქვა: ამ მოკლე ხანში დავამტკიცებ, რომ ნამდვილად ვიყავ ჩრდილოეთ პოლიუსზეო.

მადრიდი. ოფიციალურის ცნობით ესპანელების რაზმს დაუჭერია კატელი და ტადდერტი, ბენისიკარებს დიდი ზარალი მოსვლიათ. ესპანელებისთვის მოუკლავთ 16, დაუჭრიათ 70 კაცი.

რუსეთი

ოდესსა. ოდესის ამხანაგობის ლაქისა და სამღებრო მასალის ქარხანაში ცეცხლი გაჩნდა. დაიწვა 180,000 მანეთის საქონელი.

სარატოვი. სოფელ პოკსკოვკაში გადაიწვა 23 სახლი და წრევანდელი მოსავალი. სოფელ პესჩონკაში გადაიწვა 77 სახლი.

ერობამ სახელმწიფო საბჭოს წევრად ხელმეორედ აირჩია გრაფი ოლსუფიევი.

ვორონეჟი. ერობამ სახელმწიფო საბჭოს წევრად აირჩია მემამულე ლისანოვიჩი.

რეველი. მემამულეებმა სახელმწიფო საბჭოს წევრად ხელმეორედ ბარონი დელინგაუზენი აირჩიეს.

კურსკი. სოფელ დებელევკაში გადაიწვა 49 სახლი.

პეტერბურგი. გაზეთ „ზემშჩინაში" დაბეჭდილია იუსკევიჩ-კრასოვსკის (გერცენშტეინის მკვლელობას აბრალებენ) ღია წერილი. იუსკევიჩ-კრასოვსკის თავის წერილში მთელ რუსეთის თავად-აზნაურობას სთხოვს, იშუამდგომლეთ ხელმწიფე-იმპერატორთან, რომ ჩემი საქმე რუსეთის სასამართლომ გაარჩიოს.

ახალი ამბავი

ტფილისი

რუსების გადმოსახლება. ამ რამდენიმე დღის წინად ტფილისში ყუბანის ოლქიდან ჩამოვიდა ექვსი რუსი „ხოდოკი". „ხოდოკები" ტფილისიდან [illegible] კახეთისაკენ, მოიარეს ბევრი ადგილი, კარგად დაათვალიერეს შირაქის ველი და სხვა ადგილები. „ხოდოკებმა" განაცხადეს, ჩვენ კახეთში მოგვეწონა დასახელებული ადგილები, მაგრამ ყარაიაზში გვაძლევენ სახელმწიფო ადგილებსაო. როგორც გავიგეთ, რუსების გადმომსახლებელ სამმართველოს გამგის თანაშემწეს ბ-ნ მულინს ყუბანელ გლეხებისათვის ყარაიაზში მოუხერხებია დასასახლებელი ადგილები. უკვე შესდგომიან ადგილების დაგეგმვასა და სამოსახლოებად დანაწილებას. ყუბანიდან ყარაიასში რამდენიმე ათეული კომლი მოდის დასასახლებლად. საოცარია ღმერთმანი! ჩრდილოეთ კავკასიაში ამას წინად მიწად-მოქმედების რწმუნებულმა ბ-ნმა არქიპოვმა სამი სოფელი დაასახლა საქართველოდან გადაყვანილ გლეხებით. თუ იქ თავისუფალი ადგილებია, რატომ იქ ამ ყუბანელ რუსებს არ ასახლებენ და აქ, ყარაიაზში კიდევ—ქართველებს?!

უცნაური მოვლენა. არამიანცის სამკურნალოში, რომელიც ამ მოკლე ხანში უნდა გაიხსნას, კონკურსით მიიღებენ ექიმებს. მაგრამ საკვირველი ის არის, რომ ქალაქის გამგეობას უნებებია საკონკურსო განცხადება მარტო „ტიფლისკი ლისტოკ"-ში დაებეჭდა, ისიც ორჯერ, მეტად არა, და „რუსკი ვრაჩ"-ში, მაშინ როდესაც გადაწყვეტილი იყო, რომ ყველა ადგილობრივ გაზეთში გამოცხადებულიყო კონკურსი, რომელშიაც ჩაწერის ვადა თავდება 15 სექტემბერს. საკვირველია, რომ თურმე ქალაქის საბჭოს აზრით ადგილობრივი პრესსა მარტო რუსული ყოფილა, რუსული კიდევ მარტო „ტიფ. ლისტოკი"! დღეს ქალაქის თვით-მმართველობის სამსახურში 30-მდე ექიმია და მათ შორის ქართველი მხოლოდ ორი! ეს ორიც ვინ იცის, როგორ-ის უცნაურის შემთხვევით მოხვდნენ ქალაქის სამსახურში! ხან და ხან ამ უცნაურ მოვლენას იმითი ხსნიან, რომ ქართველი ექიმები არ არიანო! ეხლაც რომ არავინა სთქვას მსგავსი რამე, საქი-

იდეა ნაციისა

(ფილოსოფიური ესკიზი)

ფრიად სასიამოვნო მოვლენაა, რომ დღეს ჩვენში მრავალი მწერალი დაინტერესებულია ეროვნების პრობლემის თეორეტიულის მხარითა. მართალია, მისი გამორკვევა ჯერ ჯერობით ნაწყვეტ-ნაწყვეტად ხდება, მაგრამ იმედია, ეს ნაწყვეტნი ოდესმე რომელიმე მწერლის მიერ სისტემაში მოყვანილ მოძღვრებად იქცევიან. ეროვნული პრობლემის სოციოლოგიურს მხარეს ახალგაზდა მწერლებში ყველას უფრო საინტერესოდ არკვევს ბ. ალაროდიელი. იგი სოციალურის საზომით უდგება ეროვნულს საკითხს და ამ საზომით საზღვრავს ეროვნებასა. ეროვნება მისთვის სოციალობის ერთი-ერთი განხორციელებათაგანია; ამისათვის, თუ გვსურს განვსაზღვროთ „ეროვნული", აუცილებლათ საჭიროა გავარკვიოთ „სოციალური", და იგიც იკვლევს თავისებურ „სოციალურის" ფენომენსა. როგორც ხედავს მკითხველი, პრობლემა მეტად საინტერესოთ არის დაყენებული. გაარჩევს თუ არა იგი ამ პრობლემას სისტემატიურათ, ეს მერმისის საკითხია. ეხლა კი არ შემიძლია არ შევნიშნო მას შემდეგი. ჩემის აზრით, ბ. ალაროდიელი მეთოდოლოგიურათ სცდება, როცა იგი სცდილობს ფენომენი „ეროვნულისა" გამოიყვანოს „სოციალურის" ფენომენისაგან. მართალია, მათ შორის არსებობს კავშირი, მაგრამ ისინი მაინც სხვადასხვა დარგის სინამდვილეს წარმოადგენენ. ყოველი „სოციალური" მოვლენა „ეროვნულ" ფორმაში ჩამოისხმის: ეს ფაქტია, რომლის უარჰყოფა ყოვლად შეუძლებელია. მაგრამ **ლოგიურათ** ჩვენ შეგვიძლია „სოციალური" „ეროვნულის" გარეშე წარმოვიდგინოთ: საჭიროა მხოლოდ ერთი წამით მოვსპოთ ყველა ერი, რას მივიღებთ მაშინ? კაცობრიობას, რომელიც, ასე ვთქვათ, ერთს ერს წარმოადგენს, და აქ „სოციალური" ფენომენი „კაცობრივში" გამოისახება. რასაკვირველია, **რეალურად** კაცობრიობა წარმოუდგენელია „ეროვნულის" გარეშე, მაგრამ განსაზღვრისათვის ჩვენ ვსარგებლობთ **ლოგიურის** ფიქციით,—და აი ამ ფიქციაში „სოციალური" იმდენათვეა დაკავშირებული „ეროვნულთან", რამდენათაც „კაცობრივთან". პრობლემა „ეროვნულისა" წარმოიშვის მხოლოდ მაშინ, როცა არსებობს მრავალი ერი, ერთი მეორისაგან ინდივიდუალ საზღვრული, პრობლემა „სოციალურისა" წარმოიშვის ყველგან, სადაც კი არსებობს საზოგადოება, მიუხედავათ (ლოგიურათ) ეროვნებისა და „ეროვნულისა". ასე რომ, „ეროვნულის" ასახსნელად პირველ ყოვლისა ჩვენ უნდა მივმართოთ მსოფლიოს ინდივიდუალ ყოფას; „სოციალურის" ასახსნელად კი—მსოფლიოს უნივერსალ ყოფასა. ერთი პატარა შენიშვნა კიდევ. ბ. ალაროდიელი ამტკიცებს: ეროვნება რეალობაა, კაცობრიობა კი ფიქციაო. საბუთი? პირველს აქვს ორგანო თავის რეალობის გამოსასახავად, მეორეს კი არა. ჩემის აზრით, თვითონ სოციალური საზომი რომ მივიღოთ, კაცობრიობა მაინც რეალობად გამოვა. ავიღოთ, მაგალითად, განწევრებული აზრი, რომელიც მხოლოდ ადამიანს ახასიათებს, განა იგი ორგანო არ არის, რომლითაც კაცობრიობა ამხილებს თავის რეალობასა? **აზრი იმდენათვეა ორგანო კაცობრიობისა. რამდენათ ენა ორგანო ეროვნებისა,** მაშასადამე, თუ ორგანობით ეროვნების რეალობას ვამყარებთ, მაშინ უთუოდ კაცობრიობის რეალობაც უნდა ვსცნოთ. აი, ჩემი შენიშვნები. მიუხედავად ამისა, მე მაინც ძლიერ საინტერესოდ მიმაჩნია ბ. ალაროდიელის მიერ პრობლემის დაყენება, —და რომ იგი მას რომელიმე ევროპიულს ენაზე განიხილავდეს, ღრმად დარწმუნებული ვარ, გამოჩენილ სოციოლოგის სახელს მოიხვეჭს.

არ შემიძლია აგრეთვე გვერდი ავუარო ბ. გერონტი ქიქოძის სტატიას ეროვნების შესახებ, რომელიც „დროების" აგვისტოს რიცხვებში იბეჭდებოდა წელსა. ის შეხედულება, რომელსაც ბ. ქიქოძე იცავს, მეტად უბრალოა. ეროვნება შესდგება პიროვნებათაგან, მაგრამ „მისი სულიერი ენერგია გაცილებით უფრო მეტია, ვიდრე უბრალო ჯამი მის შემადგენელ სულიერ რეალობათა". ამ აზრის განსამარტებლად მას მოჰყავს ვუნდტის მიერ აღმოჩენილი კანონი „ფსიხიურ რეზულტატების პრინციპისა": „რთული ფსიხიური მოვლენა აღჭურვილია ხშირად არა მარტო იმ თვისებებით, რომელნიც თვითეულს მის შემადგენელს ელემენტს ეკუთვნიან, არამედ ახალ მხარეებითაც, რომელნიც ერთს ელემენტს ცალკე არ ჰქონია", მაგალითიც მოჰყავს ამისა: მელოდიის „შემადგენელ ელემენტებს ტონები და მხოლოდ ტონები წარმოადგენენ; მიუხედავად ამისა, მას ახასიათებს ისეთი ფსიხიური (?) თვისება, რომელიც არც ერთს ტონში ცალკე არ მოიპოვება და რომელიც მხოლოდ მათი შეერთებისაგან (?) გამომდინარეობს"; ეროვნება „სოციალური მელოდიაა,—ამტკიცებს იგი,—მხოლოდ უფრო თვით-მომქმედი და დიდი, ვიდრე მუსიკალური მელოდია". არსებობს თუ არა სუბსტანცია ეროვნებისა? ამ კითხვას ბ. ქიქოძე უარ-ყოფით უგებს: „ამაოა ეს ძიება ეროვნულის სულის სუბსტანციისა, როგორც ამაო იყო ინდივიდუალურ „სულის სავანის" ძიება დეკარტის მიერ, რომელიც მან ბოლოს ვითომდა პატარა ტვინის ქვეშ აღმოაჩინა. ამაოა და უნაყოფო, იმიტომ რომ არც ფსიხიურ, არც სოციალ-ფსიხიურ გამოცდილების სფერაში არ არსებობს არც სავანე, არც თვით სუბსტანცია სულიერ მოვლენათა; ერთიც და მეორეც მეტაფიზიკურ კონსტრუქციის ნაყოფია და ყოვლად უადგილოა როგორც ფსიხოლოგიაში, ისე სოციალურ მეცნიერებაში". მაშ, რას წარმოადგენს ეროვნების სული? „როგორც ინდივიდუალურ სულის შინაარსი წარმოდგენათა, გრძნობათა და ნების ლტოლვის მთლიანობაში მდგომარეობს და არა მათ უკან დამალულს მეტაფიზიკურ არსებაში, ისე სოციალურ ფსიხიკის რეალობაც იმ მოვლენათა ურთიერთობაში იხატება, რომელნიც არსებითად სულიერ შემოქმედების ნაყოფნი არიან, მაგრამ ამასთან ინდივიდუალურ შესაძლებლობაზე შეუდარებლათ მაღლა დგანან". ერთი სიტყვით, დედაარსი ეროვნების სულისა, ისე, როგორც ინდივიდუალურის სულის, იხატება „აქტივობაში, შემოქმედებაში, მიმდინარეობაში"... ასეთია ის შეხედულება, რომელსაც ბ. ქიქოძე იცავს. პირველ ყოვლისა უნდა შევნიშნო, რომ ფაქტის ჩვენება ჯერ კიდევ არ ნიშნავს პრობლემის ახსნას; მელოდია, როგორც მუსიკალური ერთეული, მეტია, ვიდრე მისი ტონების უბრალო შეერთებანი; მაგრამ საკითხიც სწორედ იმაში მდგომარეობს, **თუ რათ და რანაირათ ხდება, რომ მელოდია, ტონებისგან შემდგარი, მათგან ანალიტიურათ არ გამოიყვანება და მათს შეერთებას სინტეტიურათ აღემატება**. ეროვნება, როგორც სოციოლოგიური ერთეული, მეტია, ვიდრე მისი წევრების უბრალო შეერთებანი; მაგრამ საკითხიც სწორედ იმაში მდგომარეობს, **თუ როგორ ხდება, რომ ეროვნება, პიროვნებათაგან შემდგარი, რაღაც საიდუმლოებით მათგან არ გამოიყვანება და მათს შეერთებას ფსიხიური რეზულტატით აღემატება.** ზოგადი მტკიცება, რომ „რთული ფსიხიური მოვლენა აღჭურვილია ხშირათ არა მარტო იმ თვისებებით, რომელნიც თვითეულს მის შემადგენელ ელემენტს ეკუთვნიან, არამედ ახალ მხარეებსაც, რომელნიც ერთს ელემენტს ცალკე არ ჰქონია",—ეს მხოლოდ საინტერესო მოვლენის ჩვენებაა და მეტი არაფერი, მას წინ უნდა უძღოდეს მთელი თეორია, რომელიც ასე თუ ისე ხსნიდეს ამ ფსიხიურ მოვლენის საიდუმლოებასა,—და ბ. ქიქოძეს, გარდა უბრალო მაგალითებისა, არა მოჰყავს-რა. გადავიდეთ ეხლა და მივაქციოთ ყურადღება მეორე მხარეს მის მტკიცებისას. ბ. ქიქოძის აზრით, ეროვნება მხოლოდ აქტივობაა და სუბსტანცია კი არა. მაგრამ ვიკითხოთ: შეიძლება თუ არა წარმოვიდგინოთ აქტუალობა გარეშე სუბსტანციალობისა? საკმაოა დავსვათ ეს კითხვა, რომ მას სრული უარჰყოფით მივუგოთ. და მართლაც: რა არის აქტივობა გარეშე სუბსტანციისა? **ეს არის აქტი, რომელსაც არავინ არ ახდენს; ეს არის მოქმედება, რომელსაც მომქმედი არა ჰყავს; ეს არის „მოვლენა", რომელიც არავისაგან არ ვლენილა და არავისთვის არ მოვლენილა.** ცხადია, რომ აქ ლოგიური წინააღმდეგობაა. ჰიპოტეზა უსუბსტანციო აქტივობისა ეროვნების მოვლენას კი არა, ვერავითარ ფსიხიურ ფაქტს ვერ ახსნის: მას არ შეუძლია ახსნას, მაგალითად, ისეთი მთავარნი ფსიხიურნი მოვლენანი, როგორიც არიან: თვით-შეცნობა, „მე"-ს მთლიანობა, დროს წარმოდგენა, ინდივიდუალობის ნებაყოფა და სხვა. აქ უადგილოთ მიმაჩნია ამ შენიშვნის განვითარება. მსურველთ შემიძლია მივუთითო ჩემს რუსულს წერილებზე („ემპირიოკრიტიციზმი და მარქსიზმი"; „ზაკავკაზიე", 1908 წ., ივლისი). ამრიგად, ბ. ქიქოძის წერილების თეორიული მხარე მეტად სუსტია. გარნა, არ შემიძლია სიამოვნებით არ აღვნიშნო პუბლიცისტურ-სოციოლოგიური მხარე მისის წერილებისა; რამდენათ პირველი სუსტია, იმდენათ მეორე საფუძვლიანი და საინტერესო.

ქვევით მე მსურს გავარკვიო „ნაციის იდეა" წმინდა ფილოსოფიურის მხრივ, ვეცდები დავამტკიცო: ა) ეროვნება ონტოლოგიური რეალობაა, რომელიც მრავალშემცველ ინდივიდუალობად ისახება და ბ) ინდივიდუალობა მსოფლიო მოვლენაა, და მაშასადამე, ეროვნებაც ერთი მისი ძლიერი ნაკადი. აქვე უნდა შევნიშნო, მრავალი აქ გამოთქმული აზრი უკვე წარმოთქმული იყო ჩემს ერთს ლექციაში შესახებ ეროვნების იდეისა 1907 წელს.

1.

პირველ ყოვლისა ჩვენ განვიხილავთ ნომინალისტურ თეორიას, რომელიც სრულებით უარჰყოფს ეროვნების რეალობას. ამ თეორიის მიხედვით მსოფლიოს სინამდვილე შესდგება ერთეულ, უკვეთელ, ინდივიდუალ მოვლენათა და საგანთაგან. მათში არ არსებობს არავითარი იგივეობა, რომელიც შესაძლებელ ჰყოფდეს მათს ერთს კლასში გაზოგადებას. აქედგან; თუ არ არსებობენ სხვა და სხვა საგნებში ერთი და იგივე ელემენტნი, ერთს ზოგად კლას-

როა კონკურსში რაც შეიძლება მეტი ქართველი ექიმი ჩაეწეროს, რომ ამ ჭორებს ბოლო მოეღოს. ვნახავთ მაშინ, არიან თუ არა ტფილისში ქართველი ექიმები.

◆ **სკოლის გარეშე დარჩენილი ბავშვები.** უკვე აღვნიშნეთ, რომ ქალაქის კუკიის ქართულ სკოლაში (ასათიანის სკოლა) სკოლის გარეშე 198 სწავლის მოსურნე ქართველი დარჩა. ქართული განყოფილება მოთავსებულია სომხის კუკიის სკოლასთანაც. წელს ამ სკოლასაც ბევრი ყმაწვილი მიაწყდა. სამწუხაროდ, აქაც სკოლის გარეშე 152 ბავშვი დარჩა. მარტო ამ სკოლაში გარედ დარჩა 350 მოსწავლე. როგორც ამ უტყუარ ციფრებიდანა სჩანს, ქართველთათვის კუკიაში არამც თუ ორი, სამი სკოლაც არ კმარობს და საჭიროა ქალაქის თვითმართველობამ იღონოს რამე. ქალაქის სასწავლებელთა კომისიამ საყოველთაო სწავლის შემოღების პროექტიც კი შეიმუშავა და იმედია, პროექტის განხორციელებამდე იმათთვის მაინც გახსნის სკოლას, ვინც სწავლას ეტანება, მაგრამ უადგილობისა გამო სკოლის გარეშე რჩება. როგორც გავიგეთ, ხმ. ნ. გ. ქართველიშვილს განცხადება შეუტანია სკოლების კომისიაში კუკიაში დამატებით სკოლების გახსნის შესახებ.

◆ **პოლიციელნი სამართალში.** სხვა და სხვა ბოროტ-მოქმედებისათვის სამართალში მისცეს: ბოქაულად ნამყოფი სემენოვი, უბნის ზედამხედველნი ანდრეუკი და ტრეპინინი და „გოროდოვოი“ ლისოვენკო.

◆ **კავკასიის ნამესტნიკის წარმომადგენელი სათათბიროში.** „კასპი“ პეტერბურგიდან დეპეშით ატყობინებენ: კავკასიის ნამესტნიკის წარმომადგენლად სახელმწიფო სათათბიროში კვლავ ბარონი ნოლდე იქნება.

◆ **„დაშნაკციუტუნის“ პროცესი.** „კასპის“ სიტყვით, ნოვოჩერკასის ოლქის სასამართლოს გამომძიებელს ლიჟინს, რომელიც „დაშნაკციუთუნის“ საქმეს აწარმოებს, ჯამგაროვის საბანკირო კანტორისთვის (მოსკოვში) მოუთხოვნია, მისცეს სია იმ პირებისა, რომელთაც ამ უკანასკნელ სამი წლის განმავლობაში კანტორამ ფული გაუგზავნა.

◆ **მასწავლებელთა ჯამაგირის მომატება.** როგორც დეპეშათა სააგენტო გადმოგვცემს, მთავრობას სახელმწიფო სათათბიროში შეაქვს კანონ-პროექტი 250,000 მანეთის გადადების შესახებ. ამ ფულით ჯამაგირს მოუმატებენ სამრევლო-საეკლესიო სკოლების მასწავლებელთ კავკასიასა, ციმბირში და საშუალო აზიაში.

◆ **მეტეხის ციხის სამკითხველოსთვის.** ბ-ნ ილია მაღლაკელიძისაგან მივიღეთ მეტეხის ციხის სამკითხაველოს სასარგებლოდ: 1. აკაკის რჩეული ლექსები; 2. „ქართული მწერლობა“, ჯანაშვილისა; 3. „თავ-განწირული ექიმი“, კამკამაძის მოთხრობა; 4. „ზურაბის კოშკი“, ბუქურაულის მოთხრობა; 5. „ზარნაშო“, ცახელის ლეგენდა; 6. „ბენიამენ ფრანკლინი“, თარგმანი; 7. „საარაკო თავ-გადასავალი ტახტის მემკვიდრისა“, იაკ. გოგებაშვილისა; 8. „ურიათა კითხვა“, კ. მარქსისა; 9. „გლეხთა განთავისუფლების დროის სცენები“, ი. ჭავჭავაძისა; 10. „აკაკი წერეთელი“, კ. აბაშიძისა; 11. „იაპონია“, ნ. ნიკოლაძისა; 12. მიხეილ გორდაძის ლექსები; 13. „მარქსიზმის შესახებ“, მაქსიმოვისა; 14. „კალმის მონასმი“, ესკიზები მაგრაძისა; 15. „მთაწმიდის ეკლესია და წმ. მამა დავითის ცხოვრება“; 16. „ხალხური ლეგენდები და ლექსები“, ჰიჰინაძისა; 17. „ჩვენი მიზანი“, ლიბკნეხტი; 18. „უმთავრესი მიზეზები საქართველოს მიმართ რომის ყურადღებისა“.

◆ **მირონის ცხება.** კვირას, 13 სექტემბერს მოხდება სომეხთა კათალიკოსის მირონის ცხება ეჩმიაძინში. სადღესასწაულოდ ტფილისიდან ბევრი სომხობა მიემგზავრება. ტფ. ქალაქის თავის მოადგილემ ალ. ივ. ხატისოვმა შუამდგომლობა აღძრა რკინის გზის მოძრაობის უფროსთან, დამატებითი ვაგონები მოუბან ერევნისაკენ მიმავალ მატარებლებს.

◆ **სამკითხველო.** წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობამ ნება-რთვა მიიღო ტფ. გუბერნატორისაგან, ქართლში, სოფ. ქვემო ჭალაში, იასონ ჯავახიშვილის პასუხის-მგებლობით, დაარსოს სახალხო ბიბლიოთეკა-სამკითხველო.

◆ **ერობის შესახებ.** დღეს, 10 სექტემბრისთვის, ტფ. ქალაქის გამგეობის დარბაზში დანიშნულია სხდომა ერობის შესახებ პირველ სექციისა.

◆ **ქალაქის საბჭო.** ტფ. ქალაქის საბჭოს პირველი სხდომა, სიცხეების შემდეგ, მოხდა ორშაბათს, 7 სექტემბერს. სხდომის დაწყებამდე საბჭოს დარბაზში ხმოსანთა და გარეშეთა თანადასწრებით გადახდილ იქმნა პანაშვიდი პარიზში გარდაცვლილ ქალაქის თავად ნამყოფის ალ. მატინოვის სულის მოსახსენებლად. სხდომა გახსნა $8^1/_2$ საათზე ქალაქის თავის მოადგილემ ალ. ხატისოვმა. მან ვრცელი სიტყვა წარმოსთქვა, დაახასიათა განსვენებული მატინოვი, როგორც მოღვაწე. ბ-ნ ხატისოვმა აღნიშნა რომ განსვენებული მატინოვი 12 წელიწადს იყო ქალაქის თავადაო. პირველად იგი აირჩიეს ამ თანამდებობაზე განსვენებულ დ. ყიფიანის შემდეგ, 1879 წელს. მატინოვის დროს გაკეთდა ვერის ხიდი, ქალაქის სახლი ერევნის მოედანზე და სხვ. საბჭომ ფეხზე ადგომით პატივი სცა განსვენებულის ხსოვნას. ამის შემდეგ თავმჯდომარემ გააცნო საბჭოს შინაარსი იმ ანდერძისა, რომლითაც განსვენებულმა მატინოვმა ქალაქს 100,000 მანეთზე მეტი დაუტოვა სკოლებისათვის. ხმოს. პ. ი. თუმანიშვილის წინადადებით საბჭომ, ნიშნად მგლოვიარობისა, სხდომა შესწყვიტა. სხდომის შეწყვეტამდე საბჭომ მოისმინა აგრეთვე სიტყვა თავმჯდომარისა ამ დღეებში გარდაცვლილ ხმოსნის ვართანოვის შესახებ. საბჭომ ვართანოვის ხსოვნასაც პატივი სცა ფეხზე ადგომით.

◆ **მასწავლებელნი.** კვირას მოხდა ტფ. სახალხო უნივერსიტეტის ქართულ სექციის სხდომა, რომელმაც მასწავლებლებად აირჩია გოგოლის ქუჩის სკოლისათვის—ქ-ნი მარიამ კუკულავა, ხოლო ვერის სკოლისათვის—ვლადიმერ იოსელიანი. ორშაბათს, 7 სექტემბრის სხდომაზე, უნივერსიტეტის გამგეობამ დაამტკიცა სექციის მიერ არჩეული მასწავლებელნი.

◆ **საქველ-მოქმედო ბაზარი.** როგორც „ტიფ. ლისტ.“-ს თელავიდან ატყობინებენ, 29 აგვისტოს ვიღაც თავზე ხელ-აღებულნი თავს დასცემიან სომხურ „საქველ-მოქმედო საზოგადოების“ სასარგებლოდ გამართულ სეირნობა-ბაზარს. უკვე ღამდებულა, როდესაც უცნობნი აქეთ-იქიდან მიჰვარდნიან კასსირს, ნივთების გამყიდველებს, ბუფეტში მყოფთ და დაუწყვიათ ყველასათვის ცემა. ხალხი დაფრთხალა. უცნობთ უსარგებლნიათ ამით და გაუტაციათ ფული და ბაზრის ნივთები. გაზეთის სიტყვით, უცემიათ კასსაში მყოფ და ნივთების გამყიდავ ქალებისათვის. სწორედ დაუჯერებელი ამბავია, თუმცა ჩვენ დროში ბევრი ისეთი რამე ხდება, რომ გასაკვირველი აღარაფერია.

◆ **იწვის ტყე.** ექვს ენკენისთვეს შორაპნის მაზრაში ცეცხლი გასჩენია სახაზინო ტყეს (მუხრანსკის აგარაკს). ცეცხლი ტყეს ხუთას დესეტინაზე მოსდებია და მერე ქუთაისისა და რაჭის მაზრებსაც მოსდებია. შიში მოელით თურმე ტყიბულის ქვანახშირის მაღაროებსაც. ტყიბულაში გაუგზავნიათ ჯარის ორი ბატალიონი. (ტ. ლ.).

◆ **დ. ა. თაყაიშვილის გარდაცვალება.** ბათუმში გარდაიცვალა ბათუმის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი და ადგილობრივი მოღვაწე დიმიტრი ალექ. თაყაიშვილი.

◆ **ვადამდე განთავისუფლება.** როგორც ვიცით, შარშან ძალაში შევიდა ახალი კანონი პატიმართა ვადამდე განთავისუფლების შესახებ. ყველგან შესდგა განსაკუთრებული კომისიები იმის განსახილველად, თუ რომელი პატიმარნი (სისხლის სამართლის წესით დასჯილნი) გაანთავისუფლონ ვადამდე. ტფილისში ამ კომისიაში შევიდნენ მომრიგებელი მოსამართლე ა. ლეგენზევიჩი, ტფ. სატუსაღოების უფროსი რილკევიჩი, დირექტორები საპატიმროებისა ი. სულხანიშვილი და თავ. ნ. ე. არღუთინსკი-დოლგორუკოვი. ფიქრობენ ორმოცამდე პატიმრის განთავისუფლებას.

◆ **სკოლა მეტეხის ციხეში.** 29 აგვისტოს მეტეხის ციხეში გახსნეს საანბანო სკოლა ტუსაღთათვის. გახსნას დაესწრნენ გუბერნატორი, სატუსაღოების კომიტეტის წევრნი და სხვანი. სკოლისთვის ცალკე ოთახი დაუთმიათ. ამ ჟამად სკოლაში სწავლობს 32 კაცი. ჯერ-ჯერობით ასწავლიან ქართულ წერა-კითხვას, რადგან 32 კაციდან 30 ქართველია. მალე რუსულის სწავლებასაც შეუდგებიან და საჭიროა სახელმძღვანელოები. კარგი იქნება, ვინმემ მიაწოდოს სკოლას გოგებაშვილის „რუსკოე სლოვო“, (პირ. ნაწ.) რამდენიმე ცალი. სწავლა სწარმოებს კვირაში ოთხ დღეს, დილაობით, ათიდან თორმეტ საათამდე. სკოლის გამგეს, მღვ. დევიძეს აზრადა აქვს თურმე უკითხოს ტუსაღებს შესაფერი მოთხრობები და ამბები.

◆ **სატუსაღოების უფროსის წასვლა.** საპატიმროების გამგე კავკასიაში რილკევიჩი ორის თვით რუსეთში მიდის.

◆ **ქუჩების განათება.** ტფ. ქალაქის გამგეობისა და საფინანსო კომისიის შეერთებულმა სხდომამ დამატებით 20,000 მან. გადასდო ქუჩების განათების გასაძლიერებლად. განზრახვა აქვთ, ეს ფული უმთავრესად ქალაქის განაპირა ადგილების განათებას მოახმარონ.

◆ **არ შეწყნარება.** ტფ. ქალაქის გამგეობას გაზ. „მშაკის“ თანამშრომლისა და საბჭოს ხმოსნის ბ-ნ არაქელიანის თხოვნისამებრ მოხსენება უნდა წარედგინა 7 სექტემბერს საბჭოსთვის, რომ ტფილისის საბჭოს ორი წარმომადგენელი გაეგზავნა ეჩმიაძინში კათალიკოსის მირონის ცხებაზე დასასწრებლად. ქალაქის თავმა ეს მოხსენება სრულიად გამორიცხა განსახილველ საქმეთა სიიდან, რადგან გუბერნატორისაგან შემდეგი წინადადება მიიღო: „რადგან ქალაქის უწყების გარეშეა სომეხთა კათალიკოსის მირონცხების საქმე, საქალაქო დებულების 1 და 2 მუხლის ძალით წინადადებას გაძლევთ, ხმ. არაქელიანის განცხადება საბჭოს განსახილველად არ წარადგინოთო“.

◆ 8 სექტემბერს ართვინის მცხოვრებს ისაკ ამარაფიანს სიონის ქუჩაზე დაჰკარგვია 1380 მან. გამოძიებით გამორკვეულა, რომ ფულის ერთი ნაწილი აულიათ სამსონ ბენიაშვილსა და კონდრატი იუხიმენკოს, რომელნიც დააპატიმრეს.

სათეატრო შენიშვნები და სურვილები

3

ქართული დიქცია...

ეს კიდევ რაღა ხილიაო?—შეიძლება იკითხოს ვინმემ და ამ კითხვას თავისი სამართლიანი საფუძველი ექმნება.

ნეტა თუ მართლა არსებობს ესე ვითარი... ქართული დიქცია? როგორც ვიცით, თუ სიტყვები აზრის სამოსელია და აზრი სიტყვის სული, დიქცია კიდევ ამ აზრისა და სიტყვების ფერთა გარეგნულობაა, მათი დამწყობი სარდალი, მათი მხატვარი, მათი მემუსიკე. და რამდენადაც ხალხი განვითარებულია, რამდენადაც კულტურულად მაღალ საფეხურზე სდგას, იმდენად მისი დიქცია მდიდარია, მისი ხმათა კილოვნება, აწევ-დაწევა, ამაღლება თუ დაშვება რთულია და მრავალ-ფერი.

ჩვენ ხალხს, რომ კარგა შემუშავებული არა ჰქონდეს დიქცია, გასაკვირველი არ არის, რადგან ამას თავისი ღრმა მიზეზები აქვს: პოლიტიკური დაჩაგრულობა და ეკონომიური განუვითარებლობა ამაშიაც ხელს უშლის მას. არ არსებობს პარლამენტი, სამართალი არ სწარმოებს მის ენაზე, არსად არის სახალხო ტრიბუნა, არ არსებობს არც ისეთი სამრეწველო დაწესებულება, სადაც ქართულს ენას და, მაშასადამე, მის დიქციას ჰქონდეს ასპარეზი, მისი განმავითარებელი და გამომკვეთველი. დაგვრჩენია მხოლოდ ქართული სკოლა და ქართული თეატრი, რომელთაც, რიგით, თავს უნდა ედვათ მისი შემუშავება.

არ ვიცი, [illegible] —როგორ დგნილა დაყენებული ქართულ [illegible] თუ არა, როგორც კერძო, განსაკუთრებით საგანს? მე მგონია, სულ არ ასწავლიან, რადგან ჯერ თვით რუსეთშიაც არ არის მგონი ეს საგანი სკოლებში შემოღებული და ჩვენ ხომ მუდამ რუსებს მივჩანჩალებთ. მერე კიდევ—მე ჯერ არ მინახავს ჩვენი სკოლებიდან გამოსული ქართველი დეკლამატორი (ქართულს ენაზე) ისეთი, რომელსაც თან არ ახლდეს ყველა ის ნაკლი, რაც ასე ბლომად მოდგამთ ჩვენებურ დეკლამატორებსა და მსახიობებს.

რაც შეეხება ქართულ თეატრს, იქაური დიქცია სწორედ გულ-საკლავია. კიდევ კარგი, თუ პიესა ქართველთა ცხოვრებიდან არის ამოღებული და შიგ ისეთი ტიპებია გამოყვანილი, რომელთაც თავიანთი სპეციფიური გამოთქმა აქვთ (სომეხი, ებრაელი, ქართლელი, იმერელი, მთიული და სხვა). აქ სცოცხლობს მათი ენა და საკვირველის სისხარტით გვიხატავენ კიდეც ჩვენი ნიჭიერი მსახიობები, შემოუზღუდველნი დიქციის მხრით, ნაცნობ ტიპებს. მაგრამ სურათი სრულიად იცვლება, როდესაც პიესა წმინდა ლიტერატურულის ენით არის დაწერილი, ან და თარგმანი: ზოგი ფრანგულად უქცევს, ზოგი რუსულად უმაღლებს ხმას, ზოგს თავისი პროვინციალიზმი შეაქვს გამოთქმაში (იმერელს—იმერული, ქართლელს—ქართლური და სხვა). ზოგიც კიდევ ვინ იცის, რა სალტომორტალეს არ აკეთებს ხმისას, მხოლოდ ქართულად კი მაინც არას წარმოსთქვამს მის ხმათა მიხვრა-მოხვრას, მის ლოღიკურ ბგერას ქართული სული არ უდგას. უთუოდ თვითონ მეც, ამ სტრიქონების დამწერს, ზოგჯერ შემიცოდნია ქართულ დიქციის წინაშე და „ფეხის ხმას აგვყოლივარ“, ზოგჯერ მეც ევროპიულად ამიმაღლებია და დამიშვია ხმა, რასაც ქართულ სიტყვისათვის წაურთმევია მისი თავისებურობა, მისი სული, მაგრამ ესეც აქავე უნდა ვთქვა, რომ მიუხედავად ამ გამონაკლისა, მუდამ ვცდილობდი სიტყვები, რაც შეიძლება უბრალოდ გამომეთქვა, რადგან ქართულ დიქციის მთავარი შინაარსი, ჩემის ფიქრით, საკვირველი უბრალოებაა, უბრალოება და არა სიმარტივე. თუმცა ზოგჯერ ესეთი უპაფოსობაც პასივში ჩამითვალეს, რადგან ეგონათ, რომ არ მომსდევდა ან ხმას, ან ცოდნა ჩვეულებრივ სათეატრო მაღალ-კილოვნებისათვის

მერე რაღ გაპატონდა ნეტა ესეთი ყოვლად შეუწყნარებელი დიქცია ჩვენს სცენაზე? იმიტომ რომ სცენის ტეხნიკა თხოულობს, ცოტა არ იყოს, ზეაწეულ კილოს. ის კი არა, აგერ ახლა არ იყო, რომ თვით ევროპისა და რუსეთის საუკეთესო სცენებზე გაპატონებული იყო ეგეთი პათოსიანი წარმოთქმა სიტყვებისა? მხოლოდ რეალიზმმა აუგო მას ანდერძი და გააუბრალოვა, გააბუნებრივა იგი. მიუხედავად ამისა, ევროპიულ დიქციას მაინც შესდგამს მეტი პათოსი, ვიდრე ჩვენსას და ამასთანავე სასცენო ტეხნიკა მაინც თხოულობს კილოს ზე-აწეულობას. ხელოვნურ საზღვარს იგი ვერ გადასცდება ვერასოდეს, ხოლო ეს ხელოვნება ისეთის საკვირველის უბრალოებით უნდა იყოს გადმოცემული, რომ ნამდვილი ილიუზია შექმნას. ჩვენებური მსახიობი კი დაიბნა, მან ვერ გამოსძებნა ეს საუცხოვო საზღვარი ხელოვნებისა და უბრალოების შორის, ამიტომაც, სცენის ჩარჩოთი შეზღუდულმა, შეუფერებელი „გამომთქმელობა“ შექმნა:

ამასობაში ჩვენ ხალხს მაინც აქვს თავისი დიქცია, უბრალო ფორმით, მაგრამ რთული თავის გამომეტყველებით. ამიტომ არ ვუძახი მას მარტივს. მარტივი დიქცია აქვთ პირველ-ყოფილ ადამიანებს (ველურებს და სხვ.); რთული და მრავალ-ფერი—კულტურულად ამაღლებულებს. ჩვენს დიქციას უბრალოებაც შესდგამს, ეს შეიძლება მისი ღირსებაც იყოს და სწორედ ამ ღირსებას უნდა წინ გამოწევა, გამოშადაშინება, გამოკვართვა. თქმა არ უნდა, დიქცია ჩვენი ხალხისა იმ დროის შექმნილია, რომელსაც, შეიძლება, „გადა

ში აღყვანილნი, არ არსებობენ, მაშასადამე, არც ზოგადი წარმოდგენანი, არც ზოგადი ცნებანი, არსებობს მხოლოდ ინდივიდუალ-ერთეული საგანი და მის სადარი ინდივიდუალერთეული წარმოდგენა. ავიღოთ მაგალითი: მუხა არ არსებობს, როგორც ზოგადი მცენარე, მუხა მრავალია: მუხები აღმოცენდებიან სხვადა-სხვა დროს და იზრდებიან სხვადა-სხვა ადგილს. მაშასადამე, ისინი დროით [illegible] არიან და სივრცით განცალკევებულნი. აქედგან: არსებობს „ეს მუხა“, „ის მუხა“, და არა მუხა საზოგადოთ; გვაქვს წარმოდგენა „ამ მუხის“, „იმ მუხის“ და არა მუხის საზოგადოთ, და თუ მაინცა გვხვდება „მუხა“ გამოთქმაში, ეს მხოლოდ სიტყვაა, nomen (აქედან ნომინალიზმი), უბრალო სახელწოდება, რომელიც **სიტყვიერათ** აერთებს ჩვენს მრავალს ერთეულს წარმოდგენას სხვადა-სხვა მუხისას, და ასე—შესახებ ყოვლის საგნისა და მოვლენისა. ეროვნებაც უბრალო სახელწოდებაა, მხოლოდ სიტყვა: არსებობს, მაგალითად, „ეს ქართველი“, „ის ქართველი“, და არა ქართველი საზოგადოთ; არსებობს ერის წევრი, და არა ერი; არსებობს ინდივიდი, და არა კაცობრიობა. ასეთია თეორია ნომინალიზმისა: ფილოსოფიაში მას უდრის უკიდურესი ინდივიდუალიზმი, გნოსეოლოგიაში—უკიდურესი ფენომენალიზმი, სოციოლოგიაში—სოციალური ატომიზმი.

თეორია ნომინალიზმისა თავითგან ბოლომდე ყალბია. პირველ ყოვლისა აღსანიშნავია ერთი მიმალული წინააღმდეგობა, რომელიც კრიტიკულ ანალიზის დროს თავსა ჰყოფს ამ თეორიაში. არ არსებობს არც ზოგადი საგანი, არც ზოგადი წარმოდგენა,—ამტკიცებს იგი; არსებობს მხოლოდ უბრალო სახელწოდება, რომელიც სიტყვიერათ აერთებს მრავალს ერთეულს წამოდგენას სხვა და სხვა განცალკევებულ საგნებისას, მაგრამ ვიკითხოთ: თითონ ეს სახელწოდება, ეს სიტყვა ინდივიდუალია, თუ ზოგადი? თუ მივიღეთ ნომინალისტური თეორია მის უკანასკნელ ლოგიურს სკვნამდე, მაშინ, რასაკვირველია, ისიც უნდა მივიღოთ, რომ არ არსებობს ერთი და იგივე სიტყვა: მაგალითად, სიტყვა „მუხა“, წარმოთქმული გუშინ, და იგივე სიტყვა, წარმოთქმული დღეს, სულ სხვა და სხვაა ინტონაციით, გამოთქმით, ხმით და სხვა. მაშასადამე, სიტყვა „მუხა“, სხვა და სხვა დროს და სხვა და სხვა ადგილს წარმოთქმული, არსებითად ისეთივე ერთეული—ინდივიდუალია, როგორც თითონ მუხა და მისი წარმოდგენა. თუ ეს ასეა, მაშინ შეუძლებელია ინდივიდუალერთეულ მოვლენამ, ამ შემთხვევაში სიტყვამ, რაიმე გზით შეაერთოს ინდივიდუალ-ერთეული წარმოდგენანი. თუ კი, პირიქით, სიტყვა ზოგადი მოვლენაა, რომელსაც შეუძლია შეაერთოს ინდივიდუალ-ერთეულნი წარმოდგენანი, მაშინ თეორია ნომინალიზმისა წინააღმდეგობას იჩენს, რადგან ზოგიერთს მოვლენას, მაგალითად სიტყვას, გამონაკლად რაცხს, ეს წინააღმდეგობა ნათლად გაშოააშკარავა რუსეთის თანამედროვე ფილოსოფოსმა ნ. ლოსსკიმ თავის საინტერესო გამოკვლევაში („Обоснованіе Интуитивизма“)...

მაგრამ ეს არაფერი, თეორია ნომინალიზმისა არსებითადაა მცდარი. მივიღოთ რამოდენიმე წამით, რომ სინამდვილის ზედა ფარდებში არაფერს არ აქვს რეალობა: კაცობრიობა, ერი, საზოგადოება უბრალო სახელწოდებანი არიან, რადგან არც ერთი მათგანი არ წარმოადგენს ინდივიდუალ-ერთეულს, ერთს დროსა და ერთს ადგილს მყოფს, მაგრამ ვიკითხოთ: განა ინდივიდუალ-ერთეულნი საგანნი (როგორც, მაგალითად: ეს ხე, ეს სახლი, ეს ხიდი) წარმოადგენენ უკვეთელს ერთეულებს? ხეს, მაგალითად, აქვს ფესვები, ტოტები, ფოთლები, —და თუ ჩვენ ვეძიებთ ინდივიდუალ-ერთეულს საგანს, მაგალითად, „ამ ხეს“, მაშინ რისთვის არ უნდა მივმართოთ ფესვებს, ტოტებს, ფოთლებს, რომელნიც უფრო ინდივიდუალ-ერთეულნი არიან, ვიდრე თვითონ ხე? რასაკვირველია, უნდა მივმართოთ, თუ კი ნომინალისტურ თეორიას მივყვებით მის უკანასკნელ ლოგიურ სკვნამდე. მაგრამ, რას ვნახავთ მაშინ? ჩვენ აღმოვაჩენთ, რომ ეხლა თვითონ ფესვები, ტოტები, ფოთლები და სხვ. იყოფებიან სხვა უფრო ინდივიდუალ-ერთეულ ნაწილებად, ესენი კიდევ სხვა ნაწილებად,—და ესე, ვიდრე უსაზღვროებამდე. ასე რომ ნომინალისტურ თეორიის გზით ჩვენ ვერ მოვნახავთ ვერც ერთს მატერიალურს საგანს, ქვეით უყოფელსა და უკვეთელს,—და ის, რაც რომ რეალობად გვესახებოდა, ეხლა ისიც უბრალო „ნომინად“ გვეჩვენება. ერთის სიტყვით, ნომინალისტური თეორია, უარ-ჰყოს-რა ზედა ფარდების სინამდვილეს, ზოგადს საგანსა და მოვლენას, იგი, უკანასკნელ ლოგიურ სკვნამდე დაყვანილი, თვითონ ქვედა ფარდების სინამდვილეს, ინდივიდუალ-ერთეულ საგანსა და მოვლენას, უბრალო „ნომინად“ აქცევს.

გარდა ამისა, შეუძლებელია ფსიხიური აქტი რომელიმე საგნის წარმოდგენისა, თუ ნომინალისტური თეორია მივიღეთ. ავიღოთ მაგალითად თეატრის შენობა. იგი შესდგება მრავალი ნაწილისაგან. ყოველი ნაწილი ინდივიდუალ-ერთეულია. თეატრის შენობის მიმღეობა, ნომინალისტური თეორიით, სწორედ ამ ნაწილებით უნდა იწყებოდეს, მაგრამ, რა სასწაულ-მომქმედი უნდა იყოს ის ფსიხიური აქტი, რომლის შემწეობით ამ მრავალ ნაწილთა მრავალი მიმღეობანი ერთს წარმოდგენად იქცევიან! ასეთი სასწაული ფსიხიურ ცდაში ჯერ არავის აღმოუჩენია. ნომინალისტური თეორიის გზით თუ მივყვებით ინდივიდუალ-ერთეულ ნაწილებს, მაშინ ყოვლად შეუძლებელი გახდება წარმოდგენა რომელიმე საგნისა, განსაკუთრებით ისეთისა, როგორიც არის, მაგალითად, მდინარე, ტყე, ჯარი და სხვა. საგნის ან მოვლენის წარმოდგენა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა საგანი ან მოვლენა რთულს ერთობას, ანუ მთელს, წარმოადგენს. იდეა მთელისა კი ჰქმნის პირველში საგნისა და მოვლენის წარმოდგენასა. იგი წინ უსწრობს ლოგიურათ, როგორც ეს პლატონმა დაამტკიცა, ნაწილის იდეასა: მთელი ჰქმნის ნაწილებსა და არა ნაწილნი მთელსა. მთელი კი ყოველთვის ერთეულია, მაგრამ რთული და არა სადა, ორგანიული და არა მექანიური. მაგალითად, ხე მთელი ერთეულია, სხვადასხვა ნაწილთაგან შემდგარი. თუ ნაწილებით დავიწყეთ მისი მიმღეობა, მაშინ გარდა ნაწილთა და ნაწილთა ნაწილებისა ვერაფერს ვერ მივიღებთ; ან კი როგორ უნდა მივიღოთ, როცა თვითონ ნაწილთა წარმოდგენა შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პირველში მიღებული გვაქვს იდეა მთელისა. ერთის სიტყვით, ინდივიდუალ-ერთეული საგნის წარმოდგენა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა იგი რთულს ერთობას, ანუ მთელს, წარმოადგენს. თუ ეს ასეა, მაშ, რათ არ შეგვიძლია ზედა ფარდებს სინამდვილისას რეალობა მივაწეროთ: კაცობრიობა, ეროვნება, საზოგადოება და სხ.,—ესენიც ხომ რთულს ერთეულს წარმოადგენენ, ორგანიულ მთელს, სხვადასხვა ნაწილებათ დაყოფილს? რასაკვირველია, შეგვიძლია, მაგრამ ამით ნომინალისტური თეორია ქარწყლდება: მთელი შესაძლოა ზოგადიც იყოს, ხსენებული თეორია კი უარჰყოფს ზოგადის რეალობასა.

გრიგოლ რობაქიძე.

(შემდეგი იქნება)

გაუგიდა“ კიდეც, მაგრამ მას მაინც საფუძვლიანი ჰქონდა თავისი, როგორც ისტორიული, ეტნოგრაფიული, ატმოსფერიული, სოციალური, ეკონომიური და პოლიტიკური ღრმა მიზეზები, რომელთაც ესათუოდ ანგარიშში უნდა გაეწიოს. მას უნდა შეფარდება ახალ ცხოვრებასთან და ამ გვარად თავისებურზე, მაგრამ ახალსა და სწორ გზაზე გამოყვანა, თორემ კარგად ვხედავთ, თვით სოფლებშიაც რა რიგს აყენებს მას უცხო ერის უწყალო და უდიერი ხელი.

შალვა დადიანი.

(შემდეგი იქნება)

სპარსეთი

რუსის დიპლომატების აზრი.

„რუს. სლოვო“-ს პეტერბურგელი კორესპონდენტი სწერს: „რუსის დიპლომატებს შესაძლებლად მიაჩნიათ, რომ მამედ-ალიმ ისევ დაიბრუნოს ტახტი, რადგან მათის აზრით, ანარქია სპარსეთში თან და თან ძლიერდება.

რუსის ჯარი რჩება სპარსეთში.

„ტიფ. ლისტოკ“-ს ატყობინებენ თეირანიდან: „სარწმუნოდ შევიტყეთ, რომ რუსის ჯარი ყაზვინსა და თავრიზში დარჩება და მომავალ ზამთარსაც იქ გაატარებსო.

მამედ-ალის ინტრიგები.

გერმანულ გაზ. „ფრაკფ. ცაიტუნგ“-ის თეირანელი კორესპონდენტი სწერს: ნაშაჰარმა მამედ-ალიმ რამდენიმე მომთაბარე ტომი წააქეზა და ააჯანყა ახალ მთავრობის წინააღმდეგო.

არეულობა ლურისტანში.

ლურისტანში რეაქციონერების ჩაგონებით ადგილობრივმა ყაჩაღთა ბრბოებმა არეულობა მოახდინეს და ბევრი სოფელი აიკლეს როგორც მუსულმანებისა, ისე სომხებისა. ზოგი სოფელი მოჰკლეს კიდეცა. მთავრობამ მუჯაჰიდების (რევოლიუციონერების) რაზმი გაგზავნა ყაჩაღების ასალაგმად.

სათარ-ხანი.

7 სექტემბერს სათარ-ხანი მივიდა ქალ. არდებილში იქაურ რეაქციონერების წინააღმდეგ საბრძოლველად. მცხოვრებლებმა დიდის ამბით, თოფის სროლითა და მუსიკით მიიღეს თავრიზის გმირი.

სათარ-ხანი, როგორც ვიცით, არდებილის გუბერნატორადაა დანიშნული.

მოხელეების დათხოვნა.

სპარსეთის მთავრობა ითხოვს ყველა მოხელეს, რომელიც სამსახურში ან პროტექციითაა მიღებული ან ქრთამით.

დროებითმა მეჯლისმა დააარსა გამომძიებელი კომისია; ამ კომისიამ უნდა სამართალში მისცეს ყველა მოქრთამე მოხელე, რომლებიც შორეულ პროვინციებში დღესაც განაგრძობენ სამსახურს.“

კ ო ნ ც ე ს ი ე ბ ი.

დროებითმა მეჯლისმა დაადგინა: საყოველთაოდ გამოვაცხადოთ, რომ მეჯლისის გახსნამდე არც ერთს უცხოელს აღარ მიეცემა კონცესია რკინის გზების გასაყვანად და არც ერთი ამნაირი თხოვნა შეწყნარებულ არ იქნებაო.

ქალაქის თვით-მართველობა.

დროებითმა მეჯლისმა დაადგინა, თეირანსა, თავრიზსა და ისპაჰანში საქალაქო თვითმართველობა დაწესდესო.

სომხების პროტესტი.

„რუს. სლოვო“-ს კორესპონდენტი იუწყება თეირანიდან: სომხებმა დიდი კრება მოახდინეს თეირანში საპარლამენტო არჩევნებზე მოსალაპარაკებლად. თეირანში სომხებს მარტო ერთი დეპუტატი აარჩევინეს მეჯლისში, ისინი-კი სამს დეპუტატს თხოულობდნენ. კრებამ დაადგინა, ბოიკოტი გამოუცხადოთ არჩევნებსაო. ადერბეიჯნიდან და გილანიდან ამბავი მოვიდა, რომ სომხებმა იქაც ბოიკოტი გამოუცხადეს არჩევნებსაო. საარჩევნო კომისიამ გამოაცხადა, მხოლოდ მეორე მეჯლისს შეუძლიან პირველ მეჯლისის მიერ შედგენილ საარჩევნო წესების შეცვლაო.

ინგლისი და რუსეთი.

„ნ. რუს“-ის თეირანელი კორესპონდენტი სწერს, რომ ინგლისი სპარსეთში მფარველობას უწევს რუსეთის წინააღმდეგს პარტიას, რომელიც ყოველნაირად ცდილობს რუსეთს მთლად გაუტეხოს სახელი სპარსეთშიო.

ოსმალეთის ამბები

ოსმალეთის ერებს ავტონომია მიეცემათ.

„რეჩ“-ის კორესპონდენტი 2 სექტემბრის თარიღით იუწყება სალონიკიდან: „იმ განუწყვეტელ აჯანყებისა გამო, რომელიც ხდება არაბეთსა და ხრდილოეთ ალბანიაში, „ერთობისა და პროგრესის“ კომიტეტმა „დაშნაკცუთუნთანა“ და მაკედონელების მეთაურებთან შეთანხმებით გადასწყვიტა წინააღმდეგობა აღარ გაუწიოს პროექტს, რომლითაც ოსმალეთის ზოგიერთ ოლქს ავტონომია უნდა მიეცეს. ამ პროექტს შემოდგომაზე შეიტანენ პარლამენტში; მის თანახმად არაბეთს, სომხეთს, ალბანიას და მაკედონიას ისეთი ავტონომია უნდა მიეცეს, როგორიც აქვთ მიცემული ავსტრიის ოლქებს.“

ოსმალეთის ეროვნული ბანკი.

ინგლისელ კაპიტალისტების ჯგუფი გამოჩენილ ოსმალელ მოღვაწეებთან ერთად აარსებს ოსმალეთის ეროვნულ ბანკს.

ქრისტიანების გაყვანა ჯარში.

ოსმალეთის სამხედრო კომისია უკვე შეუდგა ახალ ჯარის კაცების მოგროვებას ქრისტიანთა შორის მაკედონიაში. მაკედონელი ბოლგარები მოუთმენლად ელოდნენ ამ რეფორმას, მაგრამ მათ უნდოდათ ემსახურნათ თითონ მაკედონიაშივე, მთავრობა კი ბოლგარებს ანატოლიაში უპირებს გაგზავნას. შეიძლება ამის გამო შეტაკება მოხდეს ბოლგართა და მთავრობას შორის.

თეატრი და ხელოვნება

გამოსაცდელი წარმოდგენა. შაბათს, 12 სექტემბერს, სათავად-აზნაურო საზამთრო თეატრში, დრამატიულ საზოგადოების გამგეობა გამართავს გამოსაცდელ წარმოდგენას, რომელშიაც, არტისტების გარდა, მონაწილეობას მიიღებს ექვსი დებიუტანტი. წარმოადგენენ ალ. სუმბათაშვილის „ღალატს“.

უმთავრეს როლებში გამოდიან: ზეინაბისა—ჩირგაძე, გაიანე—ტ. აბაშიძე, რუქაია—ა. კარგარეთელი, სულეიმან-ხანი — შარაშიძე, ოთარ ბეგი—ქავთარაძე, ანანია—გამრეკლიძე, ბესო—ვ. აბაშიძე, და სხვა. წარმოდგენას მართავს ვ. ა. აბაშიძე. წარმოდგენა მით უმეტეს საინტერესოა, რომ, ქ-მა ჩირგაძემ, ბ-ნთ პ. ქავთარაძემ და შ. შარაშიძემ იმავე როლებში ყურადღება მიიქციეს წელს პეტერბურგში. გენერალური რეპეტიცია გრიმებსა და ტანისამოსში დანიშნულია ხუთშაბათს 10 სექტემბრისთვის. რეპეტიციაზე დასწრება შეუძლიან გამგეობისაგან მოწვეულ პირთ, რომელთაც ბილეთები აქვთ ნაყიდი 12—სათვისთვის.

როგორც გადმოგვცეს, მალე შეუდგებიან „ვეფხის ტყაოსნის“ მზადებას. შოთა რუსთაველის „ვეფხის-ტყაოსანი“ გადმოკეთებულია ალ. მირიანაშვილის მიერ 11 სურათად. პიესა საინტერესოა, რადგან პოემიდან გადმოტანილია საუკეთესო ადგილები და სურათები.

—

რეცენზია. 8 სექტემბრის „ტიფ. ლისტ.“-ში დაბეჭდილია რეცენზია კვირის სახალხო წარმოდგენის შესახებ. როგორც ვიცით, ამ დღეს წარმოადგინეს შილლერის „ყაჩაღები“. კარლოს მოორის როლს ასრულებდა ბ-ნი ზურაბიშვილი. „ტიფ. ლისტ.“-ს რეცენზენტი ნ. დ.-კი სწერს: „როლები ყველამ იცოდა, რაც ჩვეულებრივი არ არის ქართველ არტისტებისთვის, განსაკუთრებით სვიმონიძისთვის (კარლოს მოორის როლის აღმსრულებელი), მაგრამ ამ სადღესასწაულო სადამოსთვის, სეზონის გახსნისთვის, ეტყობა, სვიმონიძეც ცდილა“. ასე ზერელედ იწერება რეცენზიები ჩვენ კურთხეულ ქალაქში!

უცხოეთი

ჩინეთის სამხედრო მზადება.

„რეჩ“-ს ატყობინებენ ხარბინიდან; პეკინში საიდუმლო თათბირზე მოიწვიეს ჩინეთის ფლოტის ყველა უმაღლესი მოსამსახურენი. ხან-ვეიში გაადეს უმაღლესი საზღვაო აკადემია და დიდად გააფართოვეს ვერფი, რომელშიაც ამ თვეში შეუდგნენ 5 კრეისერისა და 3 დიდ ნაღმოსნის აშენებას. წარსულ ივნისში დაარსებულ საფლოტე ფონდის შესავსებად გამართეს საყოველთაო ხელის მოწერა. მთავრობამ აუცილებელ საჭიროებად სცნა მთელის სამხედრო ორგანიზაციის ძირეულად შეცვლა: წინანდელი გაუწრთვნელი ჯარი დათხოვნილ იქნება და დაწესებულ იქნება საყოველთაო სამხედრო ბეგარა; ჯერ-ჯერობით 35 ახალ დივიზიის დაარსებას შეუდგნენ. მანჯურიის მდინარეთა და ზღვის სანაპიროს დასაცველად გადასდევს 2 მილიონი ლანი. მდინარე სუნგარისა და ამურის ნაპირებზე უფრო მნიშვნელოვან ადგილებში მეციხოვნე ჯარები გააძლიერეს. დაი ხოიში (ბლაგოვეშჩენსკის პირდაპირ) ჩინელები დიდ სიმაგრეებს აშენებენ. მდინარე სუნგარის შესართავთან ხ-რენ-ტოკელონთან ააშენეს მთელი მწკრივი სიმაგრეებსა.

ამერიკის ელჩის აზრი ჩინეთზე.

ამერიკის ახალ ელჩს პეტერბურგში ბ-ნ როკჰილს საუბრის დროს, სხვათა შორის, უთქვამს „რეჩ“-ის თანამშრომლისთვის:

ჩინეთისა და იაპონიის ახალი შეთანხმება სრულიად ბუნებრივად მიმაჩნია, რადგან ამ ორ სახელმწიფოს მეგობრობა ჰსურთ ერთმანეთთან. ჩემის აზრით, ჩინეთისთვის აუცილებელია ყველა მეზობელთან მეგობრობა, ჩინეთს შინაგან განვითარებისთვის ამ ჟამად სჭირია მშვიდობიანობა. ჩინეთი აღორძინების გზას დაადგა და თუმცა ბევრს არა სჯერა ესა, მე მაინც გეტყვით, რომ ჩინეთმა უკვე საოცარ წარმატებას მიაღწია. ვინც 15—20 წლის წინად ყოფილა ჩინეთში, ეხლა ველარ იცნობს ამ ქვეყანას. ჩინეთის მთავრობამ მრავალი ადმინისტრატიული და ეკონომიური რეფორმა მოახდინა. სახალხო განათლების საქმე ძლიერ მაღლა სდგას ჩინეთში. დიდი ყურადღება მიაქციეს აგრეთვე ქალების განათლებასაც. პეკინში გაიყვანეს ელექტრონი და ტელეფონები. როდესაც 10 წლის წინად მთელ ჩინეთში 10 ჩინური გაზეთი ძლივს გამოდიოდა, ეხლა იქ 200-ზე მეტი გაზეთი ითვლება. ერთის სიტყვით, ჩინეთმა შორს წაიწია წინ და ახლაც თუმცა ნელის, მაგრამ მაგარის ნაბიჯით მიდის წარმატების გზაზე. ჩინელები მეტად მხნე და მომთმენი ხალხია...

რუსეთ-გერმანიის კონფლიქტი ხარბინში.

ეს რამდენიმე ხანია ჩინელებმა ხარბინში განაცხადეს: საქალაქო გადასახადებს რუსის მოხელეებს აღარ მივცემთ, რადგან ხარბინში ჩვენ მარტო ჩინეთის მმართველობას ვცნობთ და არა რუსისასაო. მათ მხარი დაუჭირეს ხარბინში მცხოვრებმა უცხოელებმაც. ამის გამო რუსის პოლიციამ გერმანიის რამდენსამე ქვეშევრდომს, რომლებმაც გადასახადი არ გადიხადეს, ქონება შეუკრა სხვათა შორის რუსის პოლიციამ მაღაზია დაუბეჭდა გერმანელთ გეტმანისა და აუენჰამერის ფირმას. ამ ფირმამ იჩივლა გერმანიის კონსულთან ბაუმიულერთან. კონსული მივიდა და რუსის პოლიციის წინ ბეჭდები აგლიჯა და ფირმას უბრძანა, ვაჭრობა განაახლეთო. რუსის მოხელეებმა პროტესტი გამოუცხადეს კონსულს. მაგრამ იმანაც ისევ ის პასუხი მისცა: აქ მარტო ჩინეთის მთავრობასა ვცნობო, და თან დაიმუქრა: თუ რუსის მოხელეები რაიმე ძალ-დატანებით ღონისძიებას მიიღებენ ფირმის წინააღმდეგ, მაშინვე გერმანელ ჯარის კაცებს ჩავაყენებ მაღაზიის დასაცველადო.

ამ ინციდენტმა მეტად შეაწუხა რუსეთის უმაღლესი წრეები. „რუს. სლოვო“-ს პეტერბურგელი კორესპონდენტი სწერს: იმ შეტაკებამ, რომელიც ხარბინში მოუვიდათ გერმანიის კონსულსა და რუსის პოლიციას, მეტად ცუდი შთაბეჭდილება მოახდინა და გაცხარებული მითქმა-მოთქმა გამოიწვია რუსის დიპლომატთა წრეებში. მაგრამ მათ არ უნდათ მისი გაზვიადება და როგორც ეტყობა, დიდის ხალისით სულაც ჩაჩქმალავდნენ ამ შემთხვევას, გაზეთებს რომ განგაში არ აეტეხათ. ერთმა გამოჩენილმა რუსის დიპლომატმა, კარგად ჩახედულმა შორეულ აღმოსავლეთის საქმეში, მითხრა: გერმანიის კონსულის მიერ გამოწვეული ინციდენტი, სხვა მრავალ მაგალითთან ერთად, არის ნიშანი ჩვენის სისუსტისა შორეულ-აღმოსავლეთში. იაპონია-ჩინეთის შეთანხმებამ უფრო გამოამჟღავნა ეს სისუსტე. გერმანია ხომ ამ ბოლოს დროს ძლიერა სცდილობს იაპონიასთან და ჩინეთთან დაახლოვებას და ამით სასარგებლოდ ბოლოს უღებს იმ გავლენის ნატამალსაც, რომლითაც რუსეთი ჯერ კიდევ სარგებლობს ჩრდილოეთ მანჯურიაში.

გემის გამოგონების 100 წლის იუბილეი.

მომავალ 12 სექტემბერს 100 წელიწადი შესრულდება იმ დღიდან, რა დღესაც განთქმულმა ამერიკელმა მოქალაქემ რობერტ ფულტონმა პირველად გამოიგონა გემი. ამ დღეს ნიუ-იორკსა და მთელს შეერთებულ შტატებში დიდის ამბით იდღესასწაულებენ. დღესასწაული ორს კვირამდე გასტანს. 12 სექტემბერს ნიუ-იორკის ნავთ სადგურში დღესასწაულში მონაწილეობის მისაღებად მოვა სხვა სახელმწიფოთა ფლოტიც. ინგლისი 5 ჯავშნიან კრეისერს ჰგზავნის. თანამედროვე დევ-გემე’თან გვერდით ნავთ-სადგურში დააყენებენ ფულტონის პირველ გემის ნიმუშსაც. ათასამდე გემი მოუნდება ხალხის ზიდვას დღესასწაულზე.

განცხადებანი

ახლად გაიხსნა საწყობი

„გურია“

გურულ ნაწარმოებისა. იყიდება: ლომი, ფქვილი (სიმინდისა), ყველი-სულგუნი (კალაზელილი), თხილი და სხვა. ადრესი: სალდათის ბაზარი, ყოფილ სემინარიის გვერდით, № 6. (4—434—3)

ივანე იაკობის ძე

დოლგოლენკო

გადავიდა საცხოვრებლად ქალ. გორში, კათოლიკების ქუჩაზე, სახლი ფანიევისა, თათრის სემინარიის გვერდით. კისრულობს სამოქალაქო, სისხლის სამართლის და გამიჯვნის საქმეებს. (3—441—1)

პირველი კერძო სამკურნალო

დოქტ. ნავასარდიანისა

დაარსებულია 1880 წელს.

(ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ)

ყოველ დღე, კვირეებს გარდა

დ ი ლ ი თ:

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული, ვენერიული (სიფილ.) და საშარდე.

ყ. მ. ჩიქოვანი: 9 ნახ.—10 ს. თვალისა, შინაგან და ნერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საზებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

მუღინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.

მ. გ. აველიხიანცი: 11—12 ნახ. ს. აკნისა, სიფილისი, ვენერ. და ქირურგ.

ა. მ. პუგინოვი: 12—1 ს. შინაგან. ბავშვებისა და ყვავილის აცრა.

ა. ი. კარაპეტიანცი: 1—1 ნახ. ს. შინაგან და საბავშვო.

ა. მ. ტურბოვიჩი: 1—2 ნახ. საათამ. საზებიო და ქალებისა.

ს ა ღ ა მ ო თ ი:

ი. ვ. გეევსკაია-ენგელი: 6—6 ნახევ. ს. საზებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

ი. დ. მარციშევსკი: 6—7 ს. შინაგანი, ბავშვებისა და ყვავილების აცრა.

რჩევა 50 კაპ. ღარიბებს უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები შეთანხმებით. სამკურნალოს დოქტორი

მედიც. დოქტორი **ბ. ა. ნავასარდიანი.** (წ.—1—168)

ქ. [illegible]

გაიხსნა ოთხ კლასიანი ქალთა პროგიმნაზია ხელოსნობის განყოფილებით.

პროგიმნაზიულ კლასებთან ერთად მოწაფეები შეისწავლიან: ჭრა-კერვას, მაშინაზე ჩულქების ქსოვას, კორსეტების კერვას, საუცხოო ხელსაქმეს, ხალიჩებისა და ფარდაგების ქსოვას. პროგიმნაზიას აქვს აგრეთვე ცალკე განყოფილება მოზდილ და გათხოვილ ქალთათვის, რომელნიც შეისწავლიან ზემოხსენებულ ხელობებს. დაწვრილებითი ცნობების გაგება შეიძლება თითონ პროგიმნაზიაში—კაზაკოვის ქ., სახლი № 17. (4—კვ.—2)

მეორე საკომერციო

სასწავლებელი

მიიღებიან 4 კლასიან სამოქალაქო სასწავლებლებში კურს-დამთავრებულნი უეგზამენოდ მეოთხე კლასში. სწავლის ფასი წელიწადში 80 მან. თხოვნების მიღება კვლავ გრძელდება. ადრესი: დიდი მთავრის ქ., № 17. (2—443—2)

დაიბეჭდა ქართული პიესები: **„უშნო არშიყი“**, კომ. 3 მოქმ., **„სოფიო“**, ვოდევ. 1 მოქმ., **„დუქნის ოთახში“**, სცენა ქალაქის ცხოვრებიდან, თხზულებანია ალ. თუთაევისა. გამოცემა მეორე. ფასი 20 კაპ.

იყიდება: წ.-კ. გამავრც. საზოგ. წიგნის მაღაზიაში; „ცოდნის“ წიგნის მაღაზიაში. ქ. გორში—არსენ კალანდამეხთან, ტფილისში—დიდუბეში ავტორთან საკ. სახ. N 212. ვინც 20—50 ცალს გამოიწერს, დაეთმობა 25%. (25—393—18)

ვაჭრობისა და მრეწვ. სამინისტროს უწყებაში მყოფი

საბუხჰალტრო კურსები

ნ. ვ. აბრაამიანისა.

ტფილისი, ნიკოლოზის ქ., 22, საკ. სახლი, ტელეფონი N 744.

კურსები „ბუხჰალტერიის სახელმძღვანელოს“ ავტორისაა. ეს სახელ. მოწონ. საკომერც. სასწავლებლისთვის ფინან. სამინისტროსაგან.

კურსები ორივე სქესისთვისაა. სწავლის ვადა 4 თვე. ასწავლიან **უცხო** ენებს და სტენოგრაფიას. სწავლა დაიწყება 15 სექტ. 1909 წ. და იქნება ყოველ დღე. პროგრამები და წესები უსასყიდლოდ იგზავნება. მიღება ყოველ დღე 15 აგვისტოდან.

კურსებთან სუსტად მომზადებულთათვის არსებობს მოსამზ. კურსები. ვინც ბუხჰალტერიის სახელმძღვანელოს გაიწერს ავტორისაგან, გასაგზავნ ფასს არ გადაიხდის. წიგნი ღირს 3 მ. 50 კ. (0—ხალ.—12)

ტ. მ. ფილოიანის

საკომერციო ცოდნის კურსებზე

(მიხეილის პროსპ. N 24/4).

ასწავლიან **ფრანგულ, გერმანულ და ინგლისურ** ენებს. თავისუფლად კითხვას, წერას და ლაპარაკს კაცი რვა თვეში შეისწავლის თეორეთიულ და პრაქტიკულ მეცადინეობით. მოეწყობა ჯგუფები ლათინურ ენის შესასწავლად სიმწიფის ატესტატების მისაღებად. მიღება 10—12 ს. და 4—7 ს.

კურსების დამაარსებელი საკომერც. მეცნიერებათა კანდიდატი **ტ. ფილოიანი.** (20—ხალ.—12)

პროვოდნიკის

1897 წ.

1888

1908 წ.

ამხანაგობა

რ ი გ ა შ ი

საფაბრიკო საწყობი ამიერ-კავკასიისთვის ტფილისში

სოლოლაკის ქუჩა, № 4.

● იყიდება ნარდად და ცალობით: ●

დარეზინებული წყალ გაუვალი **ზედა ტანისამოსი** სულ ახალ საზღვარ-გარეთულ ფასონების საუკეთესო ინგლისურ მატერიებისა. ხოლო იაფ ფასამდის.

დარეზინებული **წამოსასხმები და პალტოები** ბ-ნთ აფიცერთათვის;

დარეზინებული **მატერია** სხვა და სხვა მიზნისთვის;

რეზინის ღრუბელი;

სავარცხლები რქის რეზინისაგან;

ცალობით ვაჭრობა დედა-მიწაზე საუკეთესო კალოშების

„პროვოდნიკი“-სა

სტამბა „სინათლე“ რუსის ქუჩა № 3.

რედაქტორ-გამომცემელი ი. ხ. აგლაძე.